Via fora!!

'96

52

Via fora!! és una publicació que apareix l'hivern del 1984, fruit del treball d'equip de l'associació cultural **enllaç**, i des d'aleshores continua publicant-se amb una tossuda periodicitat trimestral.

Els primers números —amb el subtítol 'Publicació per a la gent culturalment activa'— es dirigeixen a totes aquelles persones que porten a terme alguna activitat de dinamització cultural. Poc a poc, en incrementar la relació amb altres publicacions afins d'arreu del món, Via fora!! es va convertint en una plataforma de difussió d'idees sobre noves maneres d'entendre la societat i les seves relacions amb el medi. Així, s'hi publiquen articles sobre temes tant diversos com ara les relacions humanes, els mecanismes del poder, els conflictes ètnics i nacionals, els models econòmics, el coneixement del propi cos, l'explotació nord ➪ sud, la degradació del medi natural, els sistemes cooperatius, la gestió dels recursos o la participació política, sempre des d'un punt de vista innovador, amb un triple objectiu:

- ✓ informar sobre els debats ideològics i les experiències pràctiques que s'estan duent a terme arreu del món,
- ✓ provocar la reflexió individual i col·lectiva al voltant d'aquests temes, i
- ✓ apuntar possibles línies d'acció envers petits canvis dins d'una perspectiva global.

Via fora!! is a plublication which appears within the winter of 1984, fruit of the group work of the cultural association **enllaç**, and since then it continues being published with a quarterly obstinated periodicity.

The first issues —with the subtitle 'Publicació per a la gent culturalment activa'— were directed to all those people who carried out some activity of cultural dynamization. Gradually, with the increase of relationships with other similar publications all over the world *Via Fora!!* is becaming a platform for the diffusion of ideas concerning new ways to undestand society ans its relationships with the environement. Then, there are published articles about subjects as diverses as human relationships, mechanismes of power, ethnic and national conflicts, economical patterns, the knowledge of the own body, North ➪ South explotation, the degradation of natural environement, cooperative systems, the resourcers management or the political participation, always from an innovating point of view, with a triple objective:

- ✓ to inform about ideological debates and practical experiences carried out all over the world.
- ✓ to promote individual and collective reflexion concerning these subjects, and
- ✓ to point out possible action lines towards small changes within a global prespective.

Via fora!! estas eldonaĵo kiu aperis vintre de 1984, kiel rezulto de la teama laboro de la kultura asocio **enllaç** kaj de tiam daŭre aperas kun konstanta trimonata ofteco.

La unuajn numerojn —kun la subtitolo 'Eldonaĵo por homoj kulture aktivaj'— oni adresis al tiuj personoj kiuj plenumis iun ajn aktivaĵon pri kultura aktivigo. Iom post iom kiam plimultigas la rilatoj kun aliaj similaj eldonaĵoj en la tuta mondo, *Via fora!!* iom post iom farigas kvazau platformo por disvastigo de ideoj pri novaj manieroj kompreni la socion kaj giajn rilatojn kun la medio. Tiel, oni aperigas en gi artikolojn pri tiel diversaj temoj kiel la homrilatoj, la meanismoj de la povo, la etnaj kaj naciaj konfliktoj, la ekonomiaj modeloj, la kono de la propra korpo, la ekspluatado nordo ➪ sudo, la degenerado de la natura medio, la kooperativaj sistemoj, la mastrumado de la rimedoj au la politika partopreno, nepre el noviga vidpunkto, kun triobla celo:

- ✓ informi pri la ideologiaj debatoj kaj la praktikaj spertoj kiuj okazas en la tuta mondo.
- ✓ provoki la individuan kaj kolektivan pripensadon cirkau tiuj temoj.
- ✓noti eblajn agadliniojn cele al malgrandaj sangoj ene de totala perspektivo.

DE COM ENS ARRIBA LA INFORMACIÓ

Tot just hem estrenat la facultat de meravellar-nos davant l'increment d'informació que ens arriba (sobre tot per mitjans audiovisuals) que ja l'estem perdent a mida que descobrim que només rebem una ínfima part de la informació que circula (sobre tot per mitjans informàtics). Això ens fa arribar a l'íntima conclusió que com més coneixem, més ignorants ens sentim.

És en aquest context que constatem:

1. Un increment d'informació directament proporcional a la inversió econòmica realitzada dins el camp de les comunicacions.
2. Una discriminació de la informació, ja que no se'ns informa de tots els conflictes, ni de la mateixa manera al llarg del temps.
3. Se'ns presenta la informació com a aideològica, com si les imatges fossin objectives per si soles i com si la tria no comportés una presa de posició prèvia.
4. En moltes ocasions se'ns mostra l'últim fotograma de la pel·lícula —sense explicar-nos-en els orígens ni les causes— a partir del qual se'n munta la resta.

Aquestes constatacions ens porten a les reflexions següents:

1. La facilitat en les comunicacions ens permet obtenir informacions més ràpidament, més crues. Però més "reals"? A voltes, la mateixa imatge de la realitat no la reflecteix en el seu conjunt.
2. Aquesta allau aclaparadora d'informacions modifica la nostra percepció de la informació rebuda.
3. Assistim a una preocupant tendència en el tractament de la informació com a espectacle i, en conseqüència, en funció de l'audiència que pugui obtenir.
4. En arribar-nos la informació volgudament esbiaixada, amb tendència a explotar el morbo i a la recreació en la tragèdia, no ens facilita la reflexió i ens aboca únicament a una dinàmica basada en reaccions afectives primàries i emotives.

Tota aquesta situació ens porta a la necessitat de donar respostes concretes, solidàries, però aquest serà el tema del proper editorial.

CUBA: "MUSEU SOCIALISTA" O LABORATORI SOCIAL?

Juan Antonio Blanco Gil

L'autor del present treball ens presenta una anàlisi històrica del procés que Cuba ha sofert des d'abans de la seva independència colonial.

La seva tesi se centra en la necessitat de crear un paradigma alternatiu al capitalista i al del socialisme real practicat per la URSS, tot ressaltant les peculiars característiques històriques i sociològiques de Cuba, les quals la posen en una situació favorable per poder oferir aquesta alternativa, tot dient-nos en acabar: "No serà l'ètica del tenir, sinó la del ser, la que pot treure'ns del laberint en el que no sols està Cuba, sinó la humanitat en el seu conjunt".

Font: directa de l'autor, l'original està escrit en espanyol.

The author of this work shows us a historical analysis of the process that Cuba has gone through since the time before its colonial independence. His thesis is centred on the need of building an alternative paradigm to capitalism and the real socialism practised in the USSR, stressing at the same time the historical and sociological characteristics of Cuba. These peculiarities place Cuba in a good position to be able to offer this alternative. He tells us in the end: "It won't be the ethic of having, but the ethic of being that can take us out of a labyrinth which is not only the problem of Cuba but of the whole humanity".

Source: directly from author. Translated from spanish.

La aŭtoro de ĉi-verko prezentas al ni historian analizon pri la procezo kiun Kubo suferis de antaŭ sia kolonia sendependeco. Lia tezo rilatas al la necesa kreado de alternativa paradigmo al tiu kapitalista kaj al tiu de la reala socialismo kiun plenumis la U.S.S.R elstarigante la historiajn kaj sociologiajn karakterizajn apartajn de Kubo, kiuj enmetas ĝin en favoran situacion por proponi tiun ĉi alternativon, finfine dirante al ni : "Ne estos la etiko de la posedo, sed tiu de la esto, kiu ebligos eligi nin el labirinto kie ne nur Kubo troviĝas, sed ankaŭ la tuta homaro ".

Fonto: rekte el la aŭtoro. La originalo verkita hispane.

Cuba en la "realitat virtual"

La major part de la "informació" sobre Cuba que arriba a l'opinió pública mundial és elaborada i distribuïda transnacionalment, estandaritzada en còdis comunicatius ("crisi econòmica", "violació de drets humans", "totalitarisme"), i trivialitzada en els seus enfocaments. Tanmateix, encara que a l'estranger es pogués comptar amb més fonts alternatives i diversificades d'informació sobre l'Illa, que foragitessin els clixés i abordessin de manera més profunda i objectiva la realitat cubana, la pregunta seguiria essent la mateixa: més enllà de considerar-la un possible lloc de vacances de platja, per què Cuba hauria de tenir interès, per exemple, per a un canadenc o per un europeu? de quina altra manera podria afectar-lo el destí d'aquesta petita illa amb dotze milions d'habitants?

Cuba té una crisi, —potser ,més d'una— i ha de fer una transició radical pel bé de la seva supervivència.

És cert.

Però també ho més que tota la humanitat i la seva fràgil nau espacial —la Terra— afronten igualment una crisi (o diverses) que l'obliguen, si desitja sobreviure, a transformacions radicals de naturalesa global.

Si Cuba resulta, o no, rellevant per als canadencs o europeus, certament no ho hauria de ser per les seves platjes amb mulates, mercats o interès in-

versionista, sinó per la possibilitat de què tingui quelcom nou que dir-los sobre el paradigma del desenvolupament humà i sostenible del que estan urgentment necessitats l'ecosistema i la humanitat en el tancament del segon mil·leni.

D'ésser Cuba exclusivament l'exòtic museu d'un "socialisme" en extinció, poc tindria a dir-li a la desenvolupada i avui dia atribolada Europa. De trobar-se en Cuba algunes de les peces del trencaclosques d'un paradigma de desenvolupament alternatiu, la illeta —que va estremir Europa a finals del segle passat, àdhuc més tard quan la crisi nuclear de 1962 i després es va passejar, amb la imatge del Che per les barricades estudiantils del maig del '68— podria de nou captar l'atenció de l'europeu.

Les agències transnacionals de notícies —és bo recordar que AP, UPI, Reuter i AFP subministren el 90% de la informació internacional que es publica en tot el món— tendeixen a concentrar-se en aspectes museístics de la realitat cubana, als quals afegeixen la seva pròpia dosis de distorsió, mentre silencien altres en els quals radica encara més el potencial i la promesa d'aquest procés revolucionari que ha aconseguit sobreviure a l'embat del seu poderós veí i als seus propis errors. A l'europeu se li nega així la realitat de Cuba, la qual es substituïda en els media per una deliciosa "realitat virtual".

Cuba és avui, certament, museu i promesa. Viu sota l'assetjament dels EE.UU. i dels seus afiançats dogmes, però lluita —sota el bloqueig financer i comercial global imposat pels EE.UU.— per trencar, una vegada més, les reixes del futur.

El cubà viu un insatisfactori present, que alhora resulta molt superior al seu passat fa trenta-cinc anys o, inclús, a la "democràtica" realitat llatinoamericana que el rodeja. Atrinxerar-se en ell per a defensar-se de les forces restauradores seria una batalla perduda. Sols avançant novament podria evitar ser capturat pel passat. Però, avançar, cap a on? Transitar, vers on?

Nació i socialisme

La història de la nació cubana revesteix un conjunt singular de peculiaritats.

Els primers sentiments de nacionalitat i el seu esboç conceptual s'originen en la incipient oligarquia criolla de finals del segle XVIII i començaments del XIX, sota la influència de la modernitat europea. "Modernitzar" l'Illa significava aleshores fer més eficients les plantacions d'esclaus, millorar la infraestructura, introduir noves tecnologies de producció i de serveis, inserir-se competitivament en el també aleshores incipient mercat mundial (europeu i americà, en aquest cas), i transformar el sistema d'ensenyament. Donada la seva condició colonial, aquest programa sòcio-econòmic requeria un mínim de simpatia en el limitat i efímer context de despotisme il·lustrat que la corona espanyola experimentava en aquells anys. Impulsar les idees de lliure empresa, lliure comerç —prohibit per la corona— llibertats polítiques i civils (excepte per als esclaus i les classes baixes), representació en les Corts i un mínim de descentralització administrativa a favor d'una autonomia local, eren part d'un projecte reformista per al sorgiment de la nació, que creixeria a partir de les arrels ètiques utilitàries i pragmàtiques, com corresponia a aquells temps de puixança intel·lectual burgesa en Europa i EE.UU.

Durant vàries dècades de xiuxiuejar aquestes idees en els salons de ball, teatres i mansions i remetre-les amb prudent respecte a les incommovibles Corts espanyoles, aquesta incipient oligarquia, que havia experimen-

tat exitosament algunes de les seves reformes econòmiques, les va veure frustrar-se amb la intolerància de noves monarquies més despòtiques i menys il·lustrades. Havent ja aconseguit Amèrica Llatina la seva independència, i després de quedar sola "la lleial illa de Cuba" en el seu sotmetiment al coloniatge, una nova onada d'idees —aquest cop revolucionàries— va estremir a la seva població.

La part més pròspera de l'oligarquia criolla va decidir —des del seu utilitarisme pragmàtic—, postergar el seu projecte nacional a curt termini, per tal de no veure's afectada encara més per la intolerància espanyola. Altres, bona part dels quals havien estat reduïts ja a classe mitjana, van abraçar definitivament l'ideari nacionalista i van organitzar la primera guerra cubana per la independència el 1868. El primer acte revolucionari de l'iniciador d'aquella contesa, Carlos Manuel de Céspedes, va ser alliberar els seus esclaus per tal que, com a homes i dones lliures, decidissin per si mateixos si l'acompanyarien, ara com a líder i no pas com a amo, a lluitar i morir "per Cuba", com a bons "cubans". El toc de campana de Céspedes a la matinada del 10 d'octubre de 1868 per alliberar un grupet d'esclaus, la lliure opció dels quals per la lluita independentista els va transformar, súbitament, en "cubans", plantava la llavor d'un projecte alternatiu de nació a aquell altre, utilitari, reformista i pragmàtic, fracassat davant de la tossudesa espanyola. Tanmateix, les discrepàncies tàctiques i de lideratge varen desembocar en conflictes i divisions que, conjugats amb la superioritat militar espanyola, varen engegar en orris aquell esforç alliberador després de 10 cruels anys de guerra.

Seria curiosament un líder negre arribat a general en les files rebels, Antonio Maceo, el que, sense medis ni raonables possibilitats de perllongar la contesa, es negaria, en històrica protesta, a subscriure l'armistici. La realitat se li imposava poc després i hauria d'exiliar-se amb els seus col·laboradors, però solament —com molts d'altres— per preparar una nova guerra i continuar el procés popular i revolucionari.

El 24 de febrer de 1895, aquesta vegada liderat per figures sorgides de les classes mitjes i baixes, molts d'ells foguejats en l'anterior conflicte, va començar la nova guerra anticolonial per la independència. Un jove intel·lectual, de brillant oratòria i excepcional pensament estratègic, seria artífex d'aquell nou combat. José Martí, sense els mèrits i glòries dels generals patriotes, amb suaus mans acostumades a la ploma i no pas al matxet o al fusell, hauria de conjuntar el nou exèrcit alliberador, fer-se respectar per l'arrogància dels herois, concebre el programa polític de la revolució i la futura república, forjar el partit capaç d'impulsar-los i sotmetre les tendències del cabdillisme militarista a aquesta conducció política i visió civilista de l'esdevenidor.

Aquesta vegada el projecte de nació seria no sols l'alternativa a la condició colonial, sinó alternatiu també a les repúbliques llatinoamericanes ja independents, però cimentades en la desigualtat social i l'autoritarisme.

La rebel nació, representada en aquells nous insurrectes, era ara portadora també d'un projecte ètic de República definit per Martí. L'home que ja havia declarat, "amb els pobres de la Terra vull tenir la meva sort", havia concebut la futura República "amb tots i per al bé de tots".

Independència i justícia social varen ser, des d'aleshores, els dos valors centrals de la cubania, i definició de la utopia frustrada per la intervenció nordamericana de 1898 i la subsegüent hegemonia i domini d'aquest país sobre l'Illa fins el primer de gener de 1959.

L'oligarquia criolla, guiada pel seu usual modus utilitari i pragmàtic d'entendre la cubania, es va insertar en el seu paper perifèric de dominació local i lluny de "desenvolupar" la República la va lligar a la seva funció d'apèndix de l'economia i la política dels EE.UU.

Mig segle d'història republicana en el capitalisme perifèric i la frustració de diversos moviments reformistes i revolucionaris, varen persuadir la nació que sols una transformació radical de les estructures internes i externes del capitalisme cubà, inspirada en l'ideari de Martí, podria obrir pas a la possibilitat d'arribar a aconseguir la República independent i justa a la qual s'aspirava.

Per això, la Revolució de 1959 declarà des del seu inici la voluntat de realitzar profunds canvis estructurals, i expresà el seu desig que els EE.UU. comprenguessin i respectessin la indefugible necessitat —àdhuc conveniència— d'aquests canvis. Nogensmenys, Washington el 1959 no es va mostrar gaire més tolerant que la corona espanyola a mitjans del segle XIX.

Fidel Castro va proclamar, definitivament, la naturalesa socialista de la Revolució quan ja els vaixells de guerra enemics s'apropaven a la Bahia de Cochinos. Amb allò, ni tan sols se li donava nom a la realitat construïda en l'intens procés ideològic de radicalització, propiciat pels canvis estructurals i l'hostilitat d'Estats Units durant els dos anys precedents.

José Martí, en el seu temps, s'havia preguntat a quina república aspirava. Fidel Castro hauria ara de preguntar-se quin socialisme desitjava construir.

Si el projecte de república *martiana*[1] resultava una alternativa enfront la condició colonial i les socialment injustes societats llatinoamericanes, el projecte socialista cubà estava també cridat a ser alternatiu tant al capitalisme, com a l'anomenat "socialisme real" europeu, els mals del qual, ja visibles aleshores, van fer que el Che Guevara li augurés, amb tres dècades d'avançada, una crisi generalitzada.

Sols una definició humanista i democràtica podia permetre al socialisme cubà entroncar amb la seva pròpia tradició ideològica i projecte nacional. El socialisme seria —en les condicions històriques de 1961 i enfront la intolerància dels EE.UU.— l'única opció viable per l'assoliment de la independència amb justícia social. El socialisme, per a ésser legítim a Cuba, sols podria erigir-se sobre l'ideari humanista i democràtic llegat per Martí. Hauria de ser "amb tots i per al bé de tots" políticament, econòmica i social.

© Eva Vergili

Hauria d'assegurar "la llibertat amb pa i pa sense terror" promesos per Fidel Castro en l'hora del triomf. Però el socialisme soviètic no reunia aquests requisits. El paradigma martià, ara encaminat per la via socialista, no tenia referent en el món socialista "realment existent". Havia per tant de construir-lo a força de fe, imaginació i saviesa, en un món en què la supervivència passava per un malabar equilibri geopolític.

A diferència d'Europa Oriental, on el "socialisme" va arribar muntat sobre les estries dels tancs soviètics i on, passada l'alegria i gratitut per l'alliberament del jou nazi, entrava tot sovint en conflicte amb el sentiment nacionalista local, a Cuba el socialisme havia estat proclamat per la seva població armada quan, ja en el seu nom, es disponia a partir vers les arenes de Bahia de Cochinos a afrontar la invasió imperial. La nació havia decidit, de la manera més dramàtica, que sols l'opció socialista faria viable ara la república amb independència i justícia social per la que havia lluitat ja quasi un segle. Nació, independència i justícia social, cercaran la seva viabilitat històrica per la sendera socialista.

Pluralisme i cohabitació socialistes.

Però en les files revolucionàries, constituïdes per multitud de procedències ideològiques, existien diferents criteris i visions socialistes que, tot sovint, resultaven contradictòries entre si. Si bé tots eren revolucionaris, no tots entenien el marxisme i el socialisme d'igual modus i, àdhuc, alguns s'oposaven a ell.

Aquells que havien après a admirar la proesa soviètica de transformar el país més endarrerit d'Europa en una superpotència, malgrat el bloqueig, la guerra civil i la invasió nazi, tendia a menysprear i desqualificar com "anticomunista" o "antisoviètica" qualsevulla apreciació crítica respecte a la vida a la URSS o en els països d'Europa Oriental. La pretensió de construir un socialisme "diferent" sonava, en el millor dels casos, herètica i "anticientífica" a les seves oïdes. Altres, per la seva part, opinaven que el petit país, els talents del qual ara EE.UU. es disposava a desagnar amb la induïda emigració massiva de professionals, havia no sols d'aprendre l'A, B, C de l'administració pública i empresarial per a sobreviure al bloqueig acabat d'estrenar, sinó crear també, de manera teòrica i pràctica, un paradigma de desenvolupament socialista alternatiu al d'Europa de l'Est.

Fidel Castro i Ernesto Guevara, amb l'audàcia pròpia dels autèntics revolucionaris, varen fer que —entre difícils debats i forcejaments— aquesta darrera opció fos prevalent, d'un o altre modus, al llarg de bona part de la primera dècada de l'experiment socialista cubà.

Conceptes marxians centrals com la participació política de les masses, el qüestionament de la llei del valor com a regulador central del creixement i desenvolupament, l'internacionalisme i la promoció d'una ètica solidària, foren desenpolsats per un creatiu i revolucionari modus d'entendre el socialisme i el marxisme que va prevaldre en aquests anys, sobre els "ortodoxos" criteris que aconsellaven evitar les "aventures" i "experiments" de naturalesa "idealista" o "voluntarista".

La tumultuosa i radical dècada dels anys seixanta servia de teló de fons a l'heretgia cubana que, en la seva audàcia i inexperiència, es creia segura de triomfar, no sols enfront el desafiament contrarrevolucionari i imperial, sinó també enfront la incomprensió i intolerància intel·lectual de les ja alesHores acomodades i burocratitzades èlits governants de l'Est europeu. La mort del Che a Bolívia el 1967, la incomplida safra de 10 milions de tones

prevista el 1969-70, el procés inflacionari intern, com a resultat de l'abolició de tot servei o producció privats (a excepció del petit camperol, també obligat aleshores a vendre a l'Estat), sumat al descontrol comptable generalitzat que propiciava una apresurada i mal aplicada campanya antiburocràtica, varen posar en crisi la visió i el projecte socialista cubà. Amb el moviment revolucionari llatinoamericà en replegament, el sorgiment de governs militars nacionalistes a la regió, la vietnamització del conflicte en el sudest asiàtic i la desmobilització del radicalisme i l'esquerra després de la Primavera de Praga, a Cuba li quedaven sols dues opcions: jugar-se el destí aïllat com una Albània a 90 milles dels EE.UU., amb una base militar nordamericana en el seu territori (Guantánamo), o buscar —de *facto* si no de *jure*— un *new deal* amb la URSS que reconeixés la independència i l'autonomia de l'Illa, proveint-la a més a més amb excepcionals i avantatjosos acords comercials, financers i militars, a canvi d'una major ortodòxia en els mètodes i concepcions de la seva construcció socialista.

L'audaç intent inicial de "prendre el cel per assalt" cedí pas a una relativa "rusificació" tropicalitzada de les institucions, concepcions i estils de treball del país. En aquells anys, els que abans —dins i fora de Cuba— havien advertit contra la natura "voluntarista" del castrisme (o fidelisme, en termes cubans) estaven d'enhorabona. Tot, d'ara en endavant —en especial a partir del I Congrés del Partit Comunista de Cuba el 1975 i per dècada i mitja—, es faria de modus "científic", "materialista" i "dialèctic", o sigui, com en la URSS.

A favor del lideratge revolucionari, i en especial de Fidel Castro, parla el fet que semblants girs en l'agenda domèstica i exterior no hagin implicat —com en la URSS o Xina— greus represàlies i abusos de poder contra aquells les percepcions i polítiques dels quals havien prevalgut fins aleshores. La cohabitació plural dels dos corrents de pensament socialista varen aconseguir un difícil, incòmode, però exitós reposicionament, amb clars i estrets límits a la seva expressió plural.

Però el paradigma soviètic importat i el seu suposadament "socialista" codi ètic, no s'avenia —malgrat els esforços per "tropicalitzar-lo" per aquí i per enllà— a l'ideari martià en la seva democràtica i humanista visió d'independència i justícia social en una república amb tots i per al bé de tots. El propi ideari marxià, llastrat i traumatitzat per la difícil i esgarrifosa experiència rusa, tan sols era reconei-

© Eva Virgili

xible en l'engendre que una adversa història va fer emergir sota el qualificatiu de "socialisme realment existent".

A partir d'aquell instant, el procés revolucionari cubà i la seva projecció socialista haurien d'afrontar no sols l'agressivitat nordamericana, sinó també el mortal perill d'extraviar-se —com va ocòrrer al projecte leninista de la URSS— en els laberints del socialisme burocràtic d'Estat. Si EE.UU. amenaçava la supervivència mateixa de la nació, l'importat model soviètic amenaçava la supervivència de la naturalesa revolucionària del procés cubà i així, també, a llarg termini, feia perillar la supervivència de la nació que, en cas de corrompre's burocràticament el seu poder polític, no podria ja sostenir la seva independència i justícia social enfront el desafiament estadounidenc.

Poc a poc va anar-se traslladant a Cuba "l'experiència" del socialisme europeu: planificació burocràtica, administració vertical, intolerància intel·lectual, burocratització de la societat civil, etc. De nou seria el paper personal de Fidel Castro el que, —amb respecte del consens i esperit "prosoviètics" prevalents en la majoria de la direcció política i, àdhuc, de la pròpia població— posaria límits a la perniciosa influència d'aquest esquema de polarització burocràtica entre dirigents i dirigits, subestimació de tot criteri d'ètica solidària (nacional i internacional), acomodament d'èlits tecnocràtiques i altres mals que amenaçaven configurar un futur pantà polític.

"Hi ha coses que són legals, però no morals" va espetegar a un desconcertat congrés de joves el 1982, que difícilment podrien arribar a conèixer els antecedents, ni entendre el significat ple d'aquella asseveració.

El socialisme real europeu havia extraviat feia ja massa temps el seu curs original, per a que pogués representar una vertadera alternativa al capitalisme, amb el qual compartia —malgrat les seves notables diferències— una velada plataforma d'axiomes propis de la civilització industrial moderna. *Dominar* la natura, *controlar* la societat, organitzar piramidalment en jerarquies burocràtiques, producció a escala, centralització del poder, culte a les estadístiques i a les veritats "científiques" eren, ja en aquells anys, compartits en l'Est i l'Oest per ambdues cultures industrials, com ho era també el criteri d'eficiència econòmica cost-benefici que exclou l'anàlisi de l'impacte ecològic i social de la gestió productiva. Aquell enomenat "socialisme" s'havia separat definitivament de l'ideal marxià per construir una altra cultura industrial de dominació classista, tot i que en un sentit més humanitari i just de distribució de béns i serveis, del que mancava la seva contrapart capitalista que atorgava a l'atzar del mercat aquesta funció.

"El socialisme sense la moral comunista no m'interessa" va afirmar Guevara a Jean Daniel en 1963; "lluitem contra la misèria, però també contra l'alienació(...) Si el socialisme descuida els fets de consciència podrà ser un mètode de distribució, però deixarà de ser una moral revolucionària". Seria el propi Guevara el que comentaria en un escrit inèdit, que "el tremend crim històric de Stalin" hauria estat "l'haver despreciat l'educació comunista i instituït el culte sense restriccions a l'autoritat".

Mentre la visió castrista i guevarista del socialisme enfatitzava una ètica del ser —valc segons el meu equilibri en virtuts i defectes— el model soviètic promovia una ètica del tenir —valg segons el que tinc i posseeixo— similar a la que preval en les societats capitalistes. El "culte sense restriccions a l'autoritat" va fer de l'ascens burocràtic i els símbols externs del poder jeràrquic, expressats en possessions i

privilegis, el *leit motif* ètic del socialisme real.

Els pares, en educar els seus fills, acabarien més preocupats per la seva instrucció professional i la disposició a sotmetre's a la disciplina cega de qualsevol autoritat superior, que per fer d'ells persones virtuoses i *decents*. El culte a la jerarquia superior implicava la falsa suposició que tota autoritat resultava sempre competent i moral, a fi de poder així reproduir i sostenir la legitimitat social de la burocràcia. Mentre "més a dalt" s'arribés, no sols "més competent", sinó "millor persona" se suposava l'individu en qüestió.

L'internacionalisme cubà militar i civil dels anys setanta i vuitanta en Àfrica i Amèrica Llatina, sumat a l'arrel humanista i democràtica de l'ideari martià i a la visió socialista d'Ernesto Guevara i Fidel Castro en la que es va educar tota una generació al llarg dels anys seixanta, varen impedir que el model soviètic anul·lés definitivament la naturalesa revolucionària del procés cubà, malgrat que aquell va imposar una camisa de força conceptual a la nació i a la seva revolució de la que encara avui no ha pogut alliberar-se de manera plena. El model soviètic i la seva dogmàtica interpretació del marxisme venen desmuntant-se a Cuba des de mitjans de la passada dècada, però no totes les seves edificacions han col·lapsat, ni les seves ruïnes han estat remogudes.

A l'abril de 1986, una vegada més seria Fidel Castro el que convocaria a un procés de "rectificació" nacional per corregir els "errors i tendències negatives" originats pels "excessos mimètics" ocorreguts respecte al model socialista soviètic. En certa forma, semblant rectificació havia començat dos anys abans quan coneixedors que la URSS no s'involucraria en un conflicte amb EE.UU. per defensar Cuba de l'agressivitat de Reagan, els dirigents cubans decidiren un canvi radical de la doctrina convencional de defensa apresa dels soviètics, en favor de la doctrina de "guerra de tot el poble" en cas d'intervenció forànea. No es tractava sols d'un element tècnic militar. La nova doctrina suposava el retorn als orígens, tot i que amb el recursos i les experiències d'avui: entrenar, armar i organitzar tot el poble, ensenyar-lo a fabricar armes casolanes, descentralitzar arsenals i posarlos en mans de les milícies populars en fàbriques, granjes i centres d'estudis.

Com podrien explicar Carlos Andrés Pérez, Menem o Balaguer, la transició a la nova doctrina militar suposava un alt grau de legitimitat i consens social a favor del govern sense els quals no hagués estat possible executar-la.

Entre 1986 i 1991 un torrent de crítiques aïllades i inconnexes va ploure sobre el mimetisme d'altres temps des de tribunes, periòdics, aules i altres espais. Nogesmenys, més enllà de la positiva correcció d'un conjunt de polítiques, no va arribar a proposar-se un nou paradigma de desenvolupament socialista amb el qual substituir el soviètic. En aquesta ocasió, tampoc varen ocórrer cismes interns i, a diferència del que va ocórrer als inicis dels anys setanta, tampoc varen ser desplaçats o instats a renunciar els integrants de l'equip executiu pel simple fet d'haver guiat l'anterior política segons criteris que ara tornaven a ser revisats.

La desaparició de la URSS el 1991 va llançar posteriorment Cuba a l'anomenat "període especial en temps de pau" que, traduït a l'argot militar que dóna origen al concepte, implica l'adopció de mètodes d'economia de guerra per afrontar el descomunal impacte que aquest fet va portar a l'Illa: pèrdua repentina del 85% dels seus mercats i virtualment de tota font de crèdit i tecnologia, al mateix temps que EE.UU., el 1992, donava una altra volta a de rosca al bloqueig, amb la llei Torricelli, en

oportunista esforç per fer capitular als cubans d'una vegada per totes. L'elaboració positiva d'un paradigma alternatiu —objectiu estratègic de la rectificació— tornava a postergar-se davant la lluita per la més elemental supervivència que la nova crisi plantejava.

Crisi conjuntural i crisi estructural.

Cuba viu avui, per tot el que s'ha dit, dues crisis paral·leles.

Una de caràcter estructural, identificada abans de l'inici de la Perestroika amb l'esgotament del model de desenvolupament importat des de l'URSS i que va conduir a la direcció política a distanciar-se progressivament del mateix fins que pogués concebre's un altre que resultés no sols més "eficaç", sinó autènticament alternatiu, tant al capitalisme com al socialisme real. La resposta donada a aquesta crisi estructural fou el "procés de rectificació" iniciat a mitjans de la passada dècada. L'altra crisi és de naturalesa cojuntural i té el seu origen en factors exògens: el col·lapse del bloc de l'Est i la intensificació i extensió extraterritorial del bloqueig dels EE.UU. en aquestes circumstàncies. L'essència d'aquesta crisi és la necessitat de reinserció econòmica internacional en mercats i fonts de tecnologia i capital del país a partir de la nova situació creada. La resposta a la crisi cojuntural ha estat el conjunt de mesures emergents adoptades en el context de l'anomenat "període especial en temps de pau".

Per suposat, ambdues crisis estan indissolublement connectades i la seva solució passa per la superació de dues formes de bloqueig: l'estadounidenc, pel que fa a la crisi conjuntural i el del dogmatisme, pel que respecta a la crisi estructural.

Sense un aixecament del bloqueig i les pressions extraterritorials nordamericanes Cuba no trobarà accés suficient als mercats, fonts creditícies i tecnològiques que necessita per escometre amb èxit la reestructuració general del seu model de desenvolupament. Per altra part, afrontar la crisi conjuntural exclusivament des d'aquelles mesures ad-hoc que la pròpia realitat va imposant —sense assumir-les des d'un esquema organitzatiu coherent que no sigui l'aliniament general d'evitar teràpies de *xoc* a la població—, podria, donats els efectes secundaris combinats d'aquelles, provocar el mortal equivalent que una quimioteràpia pot sempre arribar a tenir pel malalt de càncer que, esperançat, s'hi sotmet.

L'examen integral de les causes més profundes del col·lapse del bloc de l'Est, a exepció de la modesta i limitada investigació d'algun que altre acadèmic, encara espera l'"oportú" moment que ja s'ha retardat més enllà de tota conveniència. Sense aquesta "autòpsia" la tasca de formular un nou paradigma de desenvolupament resulta encara més complicada.

El que Cuba pretén ara és una excepcional proesa en les pitjors circumstàncies: construir un modus de producció que s'orienti vers la qualitat de vida del ciutadà comú i distribueixi equitativament l'accés a necessitats assentades en principis de mercat continguts i regulats des de la jurisprudència estatal. Aquest excepcional modus de producció, alhora, hauria d'integrar-se de modus competitiu al sistema econòmic global que funciona sobre despietats criteris neoliberals de mercat i de competència.

En resum: Cuba desitja preservar i desenvolupar un codi ètic humanista en el seu funcionament intern, al temps que es veu obligada a integrar-se en un sistema econòmic global que funciona sobre estrictes criteris de darwinisme social.

Com una hidra de cent caps, Cuba podria tenir poc temps per celebrar la

seva eventual victòria sobre el bloqueig, perquè el FBI, el Banc Mundial, l'intercanvi desigual, drenatge de cervells cultivats en aquestes tres dècades i altres mals, similars o pitjors, l'esperen a l'altra costat del setge nordamericà.

EE.UU.: Normalització o restabliment de relacions?

Podria existir un desafiament més perillós que el de la subversió directa i el bloqueig per part dels EE.UU.? Probablement.

Washington, en la seva obstinada obsessió agressiva vers Cuba, malgrat haver transcorregut sis anys des de la caiguda del mur de Berlín, ha mostrat al món que no basa la seva política vers l'Illa en els axiomes de la contenció al comunisme de la Doctrina de Truman, sinó en els relacionats amb el dret de l'imperi a la seva rebotiga de la Doctrina Monroe.

En aquest context, l'eventual restabliment de relacions amb Cuba no equival a la normalització de les relacions entre els EE.UU. i l'Illa.

Avui dia, ningí no qüestiona a Washington l'objectiu final de la política vers Cuba: enderrocar la Revolució i reconstruir, no "el capitalisme", sinó un capitalisme dominat i controlat políticament i econòmica pels EE.UU.

Cuba aspira a tenir relacions normals amb els EE.UU. com les que té amb Canadà, Europa Occidental o Japó. Tanmateix, a menys que els EE.UU. renunciïn als seus actuals objectius respecte a Cuba, el restabliment de relacions no equivaldria a la seva normalització ("coexistència pacífica"), sinó a la continuïtat de la guerra per altres mitjans.

El que avui es debat amb EE.UU. no són els objectius de la política vers Cuba, sinó l'elecció de l'instrument més eficaç per aconseguir-los: intensificar el bloqueig i la subversió oberta o passar a la subversió "amistosa" de l'Illa. No és la normalització de les relacions el que avui es sotmet a debat, sinó el seu gradual restabliment per poder traslladar progressivament l'ènfasi del bloqueig i l'hostigament, a una política de cooptació a mitjà i llarg termini que propicii una pacífica evolució del seu sistema econòmico-polític reconstruït sota l'hegemonia nordamericana.

La societat cubana, el disseny organitzatiu de la qual resultà tant eficaç en l'anterior hàbitat internacional per a fer front a la subversió oberta, difícilment sobreviurà a aquesta nova estratègia de cooptació a menys que introdueixi canvis radicals per enfrontar-la.

Aquí tornem al punt de partida: Cuba té necessitat urgent de canvis i d'una transició vers un altre paradigma organitzatiu del seu desenvolupament; però, quina transició i quin paradigma?

EE.UU. preferiria, de ser-li possible, una transició pacífica de Cuba vers... el

© Eva Virgili

passat: reconstruir el seu antic pati de jocs eròtics en un país d'economia depenent, govern submís i exèrcit compromès amb la defensa de la lliure empresa (especialment la transnacional).

Cuba ha de moure's vers el futur si vol evitar el retorn al passat i això, com en el 1961, li torna al punt en què es va preguntar, com és aquest socialisme autèntic i econòmicament viable al que s'aspira i com es transita vers ell des de la doble crisi conjuntural i estructural?

En ocasions, alguns dels mimetistes d'ahir reapareixen com els "pragmàtics" d'avui. Ahir, el camí soviètic oferia, segons ells, totes les garanties d'una experiència provada. Avui —segons el seu nou paradigma— la desregulació liberal del mercat, sense canvis en el funcionament del sistema polític, resulta la fòrmula que sembla entusiasmar-los.

El seu "prosovietisme" d'abans s'ha tornat en súbita eufòria amb el suposat "model xinès", sense que aleshores, o ara, hagin deixat de ser dogmàtics. No manca tampoc algun que altre tecnòcrata, desmovilitzat espiritualment i de lògica també pragmàtica (però sols en relació amb els seus interessos personals), que impulsi i defensi aquells canvis que l'assegurin un suau aterratge com gerent d'alguna empresa mixta amb capital estranger.

Per altra banda, EE.UU. acusa de nou Fidel Castro; però aquesta vegada no és pel seu esperit revolucionari, sinó per un anomenat "immovilisme conservador" amb el que suposadament obstaculitza i endarrereix les esmentades "solucions" dels seus —segons ells— "reformistes" col·legues. El Pentàgon valora inclús la possibilitat d'"acceptar" la seva permanència al front del país si ell mateix s'encarregués de desmantellar el sistema cubà. "Castro sense castrisme" (o sigui, "Castro al servei de la restauració capitalista"), semblen dir, podria resultar-los un compromís negociable i fins i tot convenient.

De fet, la realitat cubana d'avui presenta ja considerables canvis a la de fa cinc anys enrerre, i es veu obligada a desenvolupar la seva existència en un context internacional dramàticament distint al que existia aleshores. Aquesta nova realitat accelera l'obsolescència de conceptes, instruments i estils de govern, que si bé demostraren la seva eficàcia en el passat, avui resulten, de manera creixent, ineptes i fins i tot contraproduents. Són precisament aquests canvis els que indueixen a pensar a un sector elitista dels EE.UU. que una política de cooptació gradual pot resultar molt més eficaç i amb menys risc que la intensificació i extensió del bloqueig que ara propugnen novament alguns legisladors republicans.

En l'ordre internacional, han tingut un greu impacte sobre la vida cubana en anys recents fets com:

- el col·lapse del Bloc de l'Est i la subsegüent crisi del paradigma soviètic;
- l'aparició de les noves tecnologies de telecomunicacions (faxos, correus electrònics, discat directe via satèl·lit) en el context cubà;
- la creixent massivitat de la indústria turística cubana que aspira a sobrepassar el milió de visitants anuals en els propers tres a cinc anys (un per cada dotze habitants);
- la permanent exposició a ràdios i televisions radicats als EE.UU. que arriben a l'Illa.

En l'ordre intern també hi ha nous factors que introdueixen un canvi qualitatiu de l'escenari social cubà, tals com:

- la creixent internacionalització de la vida personal i institucional (per via del turisme, les noves tecnologies de telecomunicacions, els viatges de treball, els intercanvis i contactes cada cop més freqüents amb els cubans residents a l'exterior i la possibilitat d'emigració laboral provisional);

- La reaparició d'un sector privat estranger i nacional (que permet a milions de persones, si així ho desitgen, desentendre's del seu treball amb empreses estatals, així com de la seva participació en el polititzat ambient laboral i comunitari cubans, per emprendre un treball pel seu compte);
- la fragmentació en dos del mercat intern: un dolaritzat (persones vinculades al turisme, que viatgen o reben remeses de l'exterior) amb accés al consum de productes corrents però que simbolitzen luxes enmig de la més generalitzada escassetat, i l'altre, de considerable amplitud, que subsisteix bàsicament d'un salari amb manca de poder adquisitiu exceptuant per la compra d'aquells productes racionats i subsidiats per l'Estat;
- la reaparició de desigualtats d'alguna magnitud entre aquells que han aconseguit inserir-se en activitats laborals d'alts ingressos o reben dòlars per alguna via i els que han de subsistir del racionament i limitat mercat que funciona en moneda nacional.

El ciutadà comú pot observar al seu voltant com es deteriora i distorsiona el món d'equitat que va construir i pagar a força de movilitzacions i sacrificis constants, durant més de tres dècades.

Tecnòcrates que busquen la seva reubicació com a "gerents" en el sector mixte vinculat al capital estranger, enginyers capaços que prefereixen arreglar electrodomèstics o treballar com a taxistes, joves que es prostitueixen per tenir accés a discoteques i hotels, en tant que revistes i periòdics continuen reflectint les petites victòries quotidianes amb una retòrica, pel que sembla desvinculada de l'agobiant quotidianitat que imposa al ciutadà comú aquest "període especial" en temps de bloqueig i hostilitat nordamericanes.

Les sòlides societats que semblaven trampolí segur vers el futur s'han enfonsat juntament amb el mur de Berlín i amb elles es va erosionar la fe ideològica a través de la qual es va movilitzar en el passat la disposició de la població al sacrifici durant aquestes tres dècades. Ara cada cop més cal *persuadir*, abans que *convocar*. S'obre així una crisi de valors en certs segments de població i, en aquest tèrbol riu, intenta pescar l'oncle Sam amb més de quinze estacions de ràdio que des de Miami transmeten la seva propaganda les 24 hores del dia vers l'Illa. El ciutadà comú es veu així obligat a buscar la seva pròpia veritat entre l'a-

© Eva Virgili

pologia de la premsa local i la difamació de les ràdios de Miami.

Cuba enfront el segle XXI.

El món que observa Cuba tampoc està exemp de desafiaments i crisi.

L'erosió i salinització de terres conreables, deforestació, contaminació de l'aire i les aigües, forat en la capa d'ozó, escalfament de la Terra, extinció accelerada de la biodiversitat, destrucció d'ecosistemes, pluja àcida i altres desastres, són sols alguns dels problemes creats per l'home en 200 anys de civilització industrial. Aquests es conjuguen com a patrons de consum i estils de vida insostenibles, que universalitzen per la publicitat, en un context de polarització de riqueses totalment assimètric, al que s'afegeix el fet que la tassa mundial de creixement poblacional promet afegir al planeta 1.000 milions de nous habitants per dècada a partir de l'any 2000.

Quinze anys de neoliberalisme han incrementat la riquesa de cada cop menys persones i la pobresa d'un nombre creixent d'elles, alhora que les desregulacions que l'acompanyen han permès intensificar l'agressió al nostre hàbitat natural per maximitzar guanys.

Narcotràfic, violència, migracions massives, epidèmies incontrolades, guerres civils, terrorisme anàrquic i altres mals socials s'extenen per tot l'orb, mentre els medis de comunicació i circuïts intel·lectuals identificats amb les polítiques en curs, exorten l'hedonisme, la desmovilització social i l'egoïsme com instruments indispensables per aconseguir la superivència, enmig del darwinisme social imperant a escala planetària.

L'"èxit" es aconseguir "poder". Poder per dominar a altres, no pas per servir-los. Poder per desposseir a altres, no pas per assistir-los.

El poder, en aquest suposat "Fi de la història" que se'ns anuncia, està simbolitzat avui —molt més que mai—, per l'accés, possessió i consum il·limitats. La felicitat postmoderna radica en el consum de qualsevulla i tota mercaderia (des del sexe fins a béns rels). Però el suïcidi de Kurt Cobain indica que encara els que habiten els més alts estrats de consum i són, per si mateixos, existoses mercaderies en el mercat global de celebritats, poden trobar el buit espiritual dessolador que els depara el cim d'aquesta inútil i traïdora visió del significat de la vida. El sorgiment d'organitzacions de joves empresaris —com Social Venture Network en EE.UU. i Europa— que prefereixen presservar l'equilibri ecològic, administrar amb cogestió cooperativa i involucrar-se en moviments socials, abans de maximitzar guanys, demostra que, encara entre sectors burgesos, emergeix amb força la intuïció que el diner no ho és tot i que la vida humana requereix un significat social. Com sigui que la filosofia que serveix d'estructura funcional a aquest alienat món ha estat la del lliure mercat i democràcia liberal, no hauria de ser tan sorprenent que el revolucionari Fidel Castro —i molts de nosaltres com ell— actuem de manera conservadora a l'hora de valorar quins canvis, amb quina celeritat i amb quina direcció hem d'introduir ara en la realitat cubana. Les "virtuts" de les suposades "solucions" que es recomanen als cubans des de l'OEA, han resultat exitoses solament en el miracle d'enfonsar a quasi la meitat de la població llatinoamericana en la misèria en tan sols una dècada.

Ser conservador avui a Cuba no equival, inequívocament i automàtica a ser reaccionari o dogmàtic. A voltes actuem de modus conservador precisament perquè pensem i sentim com a revolucionaris.

Hi ha coses a Cuba que avui desitjem conservar, precisament perquè constitueixen valors revolucionaris per aquest món sotmés a una lògica reaccionària.

Ser dogmàtic és pensar que el model d'Estat burocràtic, verticalista, autoritari, sobrecentralitzat, microadministratiu i normativista, ens permetrà sortir de l'actual crisi i preservarà aquests preuats valors ètics de solidaritat, independència i justícia social, avui amenaçats.

La humanitat ha passat bona part el segle XX transitant del mite del mercat amb democràcia liberal, al mite de l'Estat burocràtic i viceversa, sense trobar el modus d'aconseguir, amb plenitud, la promesa incumplida de la modernitat: igualtat, llibertat i fraternitat.

No tots els que proposen canvis són antidogmàtics, ni totes les seves propostes són revolucionàries. Hi ha propostes per a canvis reaccionaris fomentades per persones el dogmatisme de tan sols ahir de les quals canvià en favor d'un altre de signe diferent.

A l'Est europeu, la població es va veure atrapada en la falsa dicotomia de dos opcions reaccionàries de distint signe classista: capitalisme o socialisme real (lliure mercat o Estat burocràtic com regulador de la distribució de béns, serveis i drets humans). Les eleccions més recents en aquests països semblen indicar que la població —sense voler retornar al passat d'autoritarisme repressiu i d'Estat omnipresent—, ha vingut comprenent que va posar els seus ous en el cistell equivocat en optar pel capitalisme. És de lamentar que allí tampoc sembla despuntar encara una opció auténticament alternativa al passat i present d'aquests pobles.

Finalment, en què sí som conservadors la major part dels cubans?, què és, a fi de comptes, el que desitgem preservar?

La nació amb independència i justícia social que va prometre Martí i la Revolució va fer possible; l'ètica solidària de la que va sorgir la cubanía i la pròpia nació.

Quin és, aleshores, el vertader desafiament que se'ns presenta? Construir amb summa urgència —a força d'imaginació, fe i prudència— un paradigma de desenvolupament alternatiu al capitalisme i al socialisme real. Al final, el desafiament de Cuba és el mateix que enfronta la humanitat en el seu conjunt (com testimonia la declaració de més de 2000 ONG's en la passada Cimera de Desenvolupament Social), sols que ha d'acarar-lo des d'una situació doblement crítica en la que el temps corre en contra seu: de no trobar aquesta vegada la clau a temps, perdria no sols tot el que ha aconseguit en aquests anys sinó, gairebé amb tota certesa, la pròpia independència, i sofriria també la progressiva erosió de la seva identitat nacional (com ja li va ocòrrer a Puerto Rico, o encara pitjor).

Alguns tecnòcrates que, retòrica a part, miren amb desil·lusionat cinisme la nostra realitat, juntament als sempre exaltats pragmàtics del dogmatisme de torn, se senten incòmodes que el suposat "conservadurisme" de Fidel Castro els dificulti introduir les seves propostes amb la celeritat que els temps, efectivament, reclamen. Nogensmenys, si triguem en canviar el present ens augura un desastre segur, accelerar la catàstrofe amb falses solucions (com va ocòrrer a Europa de l'Est) no sembla tampoc sensat. Que els canvis que alguns suggereixen siguin rebutjables pel seu signe reaccionari o que un ritme de canvi accelerat pogués fer perillar l'equilibri social, no pot tampoc, per suposat, ser pretexte per l'immovilisme dogmàtic que suposa que treballant "més dur" tot es resoldrà.

Cuba no pot —si desitja sobreviure— ser el museu d'un socialisme en extinció, però tampoc vol ser el pastitx de la tragèdia llatinoamericana. Cuba té el potencial humà i material, mal-

grat la crisi, per constituir-se en exitós laboratori social d'un nou paradigma de desenvolupament autènticament humà i sostenible. Si és possible "reinventar" el socialisme en alguna part, en aquesta Illa existeixen les condicions per fer-ho.

Gràcies als milions de dòlars invertits al llarg d'aquestes tres dècades en educació i la creació d'una infraestructura d'investigació i desenvolupament de tecnologies punta, Cuba pot avui aspirar al futur. Amb tan sols el 2% de la població llatinoamericana, Cuba aporta el 15% dels científics i tècnics de la regió. Més encara que el turisme, la mineria o qualsevulla altra exportació tradicional, el sector de l'alta tecnologia (biotecnologia i software principalment) està cridat a ser el pilar central de la futura economia cubana, insertada competitivament per aquesta via en l'era de la informació.

La societat cubana pot vèncer el seu "període especial", però ningú podria dir-nos avui quan ni com se li podrà posar fi al massa llarg "període especial" llatinoamericà.

Per suposat, més enllà de les consignes, la Revolució no té la seva victòria assegurada. No és possible treure una pòlissa d'assegurances per ella en la Lloyd de Londres. Però la seva victòria —salvar la independència i justícia social en un marc d'ètica solidària— és possible encara. Els seus més mortals adversaris no són, tanmateix, els marines, sinó les falses portes vers el futur que alguns incauts o mal intencionats personatges (nacionals i estrangers) obren davant d'ella, així com els que s'atrinxeren en desfassades, obsoletes i dogmàtiques concepcions per a defensar-se d'aquests darrers.

Alguns cubanòlegs diuen reconèixer dos corrents de pensament a l'Illa, els quals titulen "conservadors" o "modernitzants" segons la seva capritxosa percepció. Segons aquests criteris, "modernitzants" (a qui no li agrada que se'l tituli així?) són aquells disposats a realitzar canvis dirigits a homogeneïtzar el sistema polític i econòmic cubans amb els de la resta del món (lliure mercat + democràcia liberal). Mentre que "conservadors" serien tots els que s'oposen a semblants canvis del sistema actual. El cert és que tant la descripció de les divergències com les etiquetes que es posen a cadascú, resulten equivocades.

Avui dia els enfocaments de la nostra realitat s'agrupen entre:

- aquells que pensen que un major esforç, dins de les mateixes estructures i concepcions, és l'únic fiable per superar la crisi i s'aferren dogmàticament a aquest criteri;
- els que —reconeixent-lo, o no, en la seva consciència i discurs— prefereixen assumir un criteri tecnocràtic i llençar a un costat tota consideració política o social per escometre sols aquells canvis que enforteixin l'economia com suposada base principal del poder de l'Estat (no són pocs els que s'afegeixen a aquest pragmatisme tecnocràtic inconseqüent pel seu natural rebuig al dogmatisme dels dos primers);
- els que opinem que les percepcions i propostes dels dos grups anteriors sols conduiran a una crisi a curt termini (en el cas dels dogmàtics) o a propiciar la desnaturalització del projecte revolucionari socialista a mig termini (en el que es refereix als tecnòcrates) i que el camí de les nostres solucions passa per un ampli i plural debat que reviscoli el procés de rectificació en la recerca d'un nou model integral i coherent de desenvolupament que resulti alternatiu al soviètic i a la realitat capitalista per la seva genuïna naturalesa democràtica i humanista en el marc de l'economia mixta. Aquest corrent reconeix la viabilitat econòmica com

a requisit de supervivència del projecte revolucionari però no la redueix a ella, el que fa que la seva vocació de canvis resulti essencialment distinta que l'expressada pels tecnòcrates.

Per la seva part, lògicament, cadascun d'aquests corrents de pensament pensa igualment que els altres dos estan "totalment" equivocats (quelcom no sols molt humà, sinó molt cubà també). La Revolució haurà de ser en aquesta ocasió molt més pluralista, democràtica i flexible que en el passat, a l'hora de definir el nou consens en el que —per tercera vegada— hauran d'integrar-se i cohabitar, units en la seva diversitat, aquest corrents de pensament revolucionari. En aquesta ocasió tots ells comparteixen el sentiment que, donades les crítiques circumstàncies que avui viu la humanitat, la història no ens donarà una nova oportunitat per rectificar si errem ara el camí. Això fa a tots quelcom més intolerants que en passats debats, precisament quan més tolerants i flexibles necessitem ser, no simplement per sentir, sinó per realment escoltar i considerar a tots aquells que no coincideixen amb nosaltres.

Per a que Cuba pugui salvar la seva independència, justícia social i ètica solidària haurà de ser —més que mai— la República "amb tots i per al bé de tots" de Martí.

No serà el pluripartidisme, sinó el més ampli pluralisme el que podrà alliberar la imaginació col·lectiva i creadora. No és la privatització, sinó la socialització de la gestió en la propietat estatal, avui administrada burocràticament, la que pot renovar la fe en el futur. No és l'anàrquica desestabilització de la realitat, sinó la seva gradual —però oportuna— transformació, la que pot assegurar la possibilitat de la victòria futura. No és la manipulació financera o burocràtica de la societat civil, sinó la seva encara més plena incorporació autònoma i participativa a la societat política, de la que sorgiria una nova i genuïna cultura democràtica. No són el lliure mercat i la democràcia representatives, sinó la planificació democràtica i la democràcia política participativa —emmarcades en un sòlid estat de dret constitucional—, les que poden assegurar la vigència i el ple gaudi dels drets polítics, civils, econòmics, socials i culturals a la població. No serà la filosofia del consumisme, sinó la de la qualitat de la vida, la que pugui servir de sostenidor a un desenvolupament humà, ecològicament sostenible i socialment responsable. *No serà l'ètica del tenir, sinó la del ser*, la que pot treure'ns del laberint en que no sols està Cubà, sinó la humanitat en el seu conjunt.

És per això que el destí de Cuba resulta rel·levant a la resta del món.

La Habana, Cuba. Juliol 9, 1995

Notes:

1.-Martiana, de José Martí (N. del T.).

Juan Antonio Blanco Gil, intel·lectual cubà, exdiplomàtic, signatari i dinamitzador de l'Aliança per un Món Responsable i Solidari.

Via fora!! Núm. 52, Volum VI. Tardor '96

ROBERT OWEN. El millor remei a la crisi: compartir els guanys

Jean-Pierre Chanteau

Us presentem un text de divulgació sobre la persona i l'obra de Robert Owen, empresari anglès i iniciador del moviment cooperativista al seu país.

Partint de la idea bàsica segons la qual si els consumidors no tenen capacitat adquisitiva no poden comprar, i en conseqüència, no es pot vendre ni fabricar, amb el corresponent estancament del cicle productiu, Robert Owen experimentà tota una sèrie de mesures encaminades a millorar les condicions de vida i de treball dels seus obrers, arribant a configurar tota una manera de fer que anava més enllà de l'estricte món del treball per endinsar-se profundament en les relacions socials.

Innovador abans d'hora, a Robert Owen li va tocar viure una època on les condicions encara no estaven prou madures per desenvolupar les seves propostes.

Font: Jean-Pierre Chanteau, "Robert Owen: remède à la crise: partager les profits", dins Alternatives Economiques núm 138, juny 1996, p. 64-67.

We offer you a text on the personality and work of Robert Owen, an English entrepreneur and starter of co-operative movement in his country.

Basing himself on the idea that if the consumers do not have purchasing power they cannot buy and, therefore, it is impossible to sell and to manufacture entailing stagnation of the productive cycle, Robert Owen tried out a series of measures in order to increase living and working conditions of his employees. He ended up by doing things in a special way which goes far beyond the limits of the world of labour but enters the world of social relationship.

Robert Owen was an innovator ahead of his time, and he had to live in conditions which were not yet mature to develop his proposals.

Source: Jean-Pierre Chanteau, "Robert Owen: remède à la crise: partager les profits", Alternatives Economiques *nomber 138, June 1996, p. 64-67.*

Mi prezentas al vi diskonigan tekston pri la persono kaj la verko de Robert Owen, angla entreprenisto kaj iniciatinto de la Kooperativista movado sialande.
Ekde la baza ideo laŭ kiu se la konsumantoj ne havas akireman kapablon ili ne povas aĉeti kaj konsekvence oni ne povas vendi nek fabriki kun la koncerna baltigo de la produkta ciklo, Robert Owen eksperimentis sinsekvan serion da rimedoj celante pliboniĝi la viv-kaj-laborkondiĉojn de siaj laboristoj trafe kreante agmanieron kiu preterpasis la striktan labormondon por funde eniri en la sociajn interrilatojn.

Antaŭtempa noviganto, Robert Owen devis travivi epokon kie la kondiĉoj ankoraŭ ne sufiĉe maturiĝis por disvolvi siajn proponojn.

Fonto: Jean-Pierra Chanteau. "Robert Owen: remède à la crise: partager les profits" ene Alternatives Econòmiques numero 138 junio 1996 p.64-67.

El millor remei a la crisi: compartir els guanys.

Es pot augmentar els salaris per sortir de la crisi? El debat no és pas nou: des del 1800, un gran patró anglès, Robert Owen, defensava malgrat i contra tots, aquest tipus de política salarial. Un segle abans de Keynes, va mostrar que el subconsum és una amenaça greu per a l'economia de mercat.

Difícil de classificar en Robert Owen. Al començament és el típic nou ric, que, gràcies a l'estalvi i a un bon matrimoni, esdevé un dels més

grans patrons del capitalisme anglès a començaments del segle XIX. I és aquest home, encoratjat per David Ricardo i per Jeremy Bentham, dos pensadors de la burgesia anglesa, qui obté aquest compliment de Friedrich Engels: "Tots els moviments socials, tots els progressos reals que van ser portats a terme a Anglaterra en el profit dels treballadors es relacionen amb el nom d'Owen"[1]. Paradoxa suplementària, Robert Owen és també celebrat com el pare fundador del moviment cooperatiu, al qual s'hi afegí malgrat tot, amb moltes reticències.

Robert Owen assoleix la seva notorietat el 1806. Aquest any, la indústria tèxtil anglesa afronta una de les seves primeres crisis: males vendes, descens de salaris i acomiadaments, la societat industrial descobreix un encadenament dolorós que es repetirà tot sovint. Res de greu, sostenen els liberals: n'hi ha prou amb donar més lliberat al mercat i, sobretot, de disminuir les taxes de les importacions agrícoles per tal de fer baixar els salaris dels obrers. Greu error, replica Robert Owen que aleshores té un miler d'obrers: baixar els salaris, no només redueix les possibilitats de venda, sinó que a més desmotiva els nostres obrers. Per a demostrar-ho, decideix "d'aturar totes les màquines i de continuar pagant íntegrament els seus salaris als obrers imposant-los sols la tasca de vetllar per la netedad de les màquines i de mantenir-les en bon estat de funcionament..."[2] Va guanyar la juguesca: quatre mesos més tard, la filatura reïx, en un clima de confiança entre patró i obrers que acaba de convèncer a Robert Owen que la cooperació és una via racional que porta a una societat millor.

Aquesta actitud representa un veritable repte ideològic en el mateix moment en què triomfen les tesis d'A0dam Amitd i de Jean-Baptiste Say que sostenen que l'eficàcia econòmica es basa essencialment en l'incentiu de la competència entre individus. Però la reeixida industrial de Robert Owen parla a favor seu els substancials profits de la filatura, 160.000 lliures esterlines, per exemple, entre 1809 i 1813, li permeten financiar a la vegada el seu desenvolupament i les seves reformes socials, i d'atreure nous accionistes[3]. Impossible doncs de considerar Owen com un il·luminat i ignorar-lo.

Un veritable desafiament ideològic.

I tot plegat es més difícil si tenim en compte que la base de la seva anàlisi és la dels economistes clàssics dominants aleshores que, com Adam Smith, fan del treball humà la font de tota la riquesa econòmica. Per Owen, els èxits de l'economia es basen sobre el treball de tothom (cal doncs augmentar-ne l'eficàcia). Però atenció, afegeixen els clàssics, el treball no és res sense el capital: d'aquí la importància de l'estalvi, una virtut que cada individu ha de cultivar mitjançant un esforç personal.

En aquest punt, l'acord és perfecte amb la burgesia puritana que explica la pobresa dels obrers pels seus vicis, la seva manca de previsió i la seva afició pel joc.

Error, replica Robert Owen,no es pot dir "que cada individu forma ell mateix el seu propi caràcter, que ell és, doncs responsable de tots els seus sentiments i de tots els seus hàbits"[4]; al contrari, és la societat qui dóna forma a la mentalitat i al comportament dels seus membres. D'aquí la seva acerbada crítica de la revolució industrial i liberal: "no es podrà esperar del nou règim industrial que produexi altra cosa que éssers físicament i mental dèbils, els hàbits dels quals són generalment negatius per al seu propi benestar tant com per al del seu

entorn i tendeixen a abolir tot sentit comunitari. L'home que viu així, veu al seu al seu voltant la gent precipitar-se apressadament vers l'adquisició de riquesa individual, sense mirar per ell, pel seu benestar, per les seves necessitats o inclús pels seus sofriments, si no és sota la forma d'una caritat municipal degradant, feta solament per formar tirans o esclaus"[5].

Robert Owen també decideix humanitzar l'entorn social dels seus obrers, especialment a través de l'educació dels nens i la millora de les condicions de vida i de treball. Progressivament, no contracta joves de menys de deu anys i redueix la jornada de treball per a tots a menys d'onze hores sense pèrdua de salari[6].

Financia escoles on l'ensenyament uneix l'adquisició de coneixements i el desenvolupament personal pel cant i la dansa, i fa engrandir i arreglar els allotjaments dels seus obrers. D'altra banda, inverteix en noves màquines que fan el treball menys pesat i més productiu, i suprimeix els càstigs corporals per sancionar els obrers, el treball dels quals no es considera correcte. Inicialment desconfiats, els obrers assumeixen poc a poc aquestes iniciatives.

Un patró turbulent que volia reformar tota la indústria.

Un miler de visitants venen cada any a New Lanark a constatar l'eficàcia de la gestió de Robert Owen. De cop, aquest turbulent patró somia en reformar tota la indústria: "Els propietaris d'empreses costoses potser criticaran la reducció de la durada habitual de la jornada laboral. L'essencial de llur argumentació és que la renda o l'interès del capital depèn de la quantitat de producció de l'empresa. Si en comptes de poder emplear els seus obrers catorze i fins i tot quinze hores per dia, són obligats a no poder imposar-los més de dotze hores de treball, el preu de venda de l'article augmentarà. I per tant, si aquesta llei és universalment aplicada a Anglaterra, a Escòcia i a Irlanda, tota la diferència que pot finalment existir entre el preu de venda dels articles produïts recaurà sobre els consumidors i no pas sobre els propietaris de les empreses. I des d'un punt de vista racional el treball que s'exerceix durant dotze hores cada dia serà obtingut més econòmicament que si es desenvolupa sobre un període més llarg. Fins i tot em pregunto si una fàbrica que ocupa els seus obrers dotze hores cada dia no fabricarà pas els seus productes gairebé, i potser fins i tot, a tant bon preu, inclús per a l'immediat propietari, com aquella on es perllonga el treball fins a 1catorze o quinze hores per dia".[7] La història mostrarà més tard que Robert Owen la va encertar en raonar en termes de productivitat i de rendibilitat del treball m´s que no pas de quantitat i de costos.

Així i tot, Robert Owen no es justifica solament des del punt de vista de la rendibilitat de l'empresa. També argumenta des del punt de vista social: "El suport més important dels negocis, del comerç i de la indústria(...)", escriu a la patronal anglesa, "és la part activa de la població; i la veritable prosperitat d'una nació en tot moment pot mesurar-se amb exactitud segons el nivell dels salaris o segons el nivell del benestar que les classes productores poden obtenir a canvi del seu treball".[8] Amb aquest objectiu, Robert Owen millora el poder adquisitiu dels seus obrers gràcies als economats de les fàbriques on els empleats compren vestits i aliments. Mentre que aquests economats són tradicionalment una font de profit suplementari per als propietaris i un mitjà per retenir els obrers endeutats, Robert Owen compra a l'engrós articles de qualitat i els reven a preu de cost.

Però lluitar per una política de salaris elevats, significa oposar-se un cop més als economistes clàssics que afirmen que el nivell natural, i per tant òptim, del salari és aquell que permet a l'obrer assegurar la seva subsistència mínima. Pel contrari, Robert Owen considera que els baixos salaris perjudiquen igual als obrers que a la classe dirigent. "Tot industrial tendeix a que el seu treball sigui executat a bon preu, i com no para d'exercir el seu talent per aconseguir aquest objectiu, considera que els baixos salaris contitueixen l'element essencial del seu èxit. Ell posarà en joc tots els mitjans per conduir els salaris al nivell més baix possible, i si ell ho aconsegueix els altres patrons l'hauran de seguir per defensar-se. Per tant, mirant-ho de més a prop, cap perill no haurà de ser més temut pels industrials que una baixa remuneració del treball o la impossibilitat per a la classe obrera d'accedir a un benestar raonable. Els obrers, pel seu nombre, són els més grans consumidors de tots els articles; i es constatarà sempre que, quan els salaris son elevats, el país es pròsper; quan són baixos, totes les classes en pateixen, des de la més elevada fins a la més baixa... L'interès essencial dels industrials és doncs que el salari dels treballadors sigui elevat i que gaudeixin del temps i de la instrucció necessaries per estar en condicions de gastar-lo cosa impossible en el sistema actualment practicat..." [9]

© Eva Virgili

Profeta abans d'hora.

I afegeix, per reblar el clau: "La subocupació de la classe obrera no podrà provenir d'una manca de riquesa o de capitals, o de la impossibilitat d'aug-

mentar considerablement els que ja existeixen, sinò que serà el resultat d'un incorrecte repartiment social d'aquesta afluència extraordinària de nou capital en tota la societat o, dit altrament, de l'absència de mercat o de mitjans d'intercanvi, la importància dels quals estiguin en consonància amb la de la producció".[10] Aquesta denúncia de les crisis de sub-consum i la resposta aportada per Robert Owen ja ens poden sonar avui dia. Malgrat tot, ha calgut esperar John M. Keynes perquè aquesta tesi esdevingui dominant al segle XX. Mentrestant, Malthus —que Robert Owen detestava cordialment— i Sismondi també l'havien desenvolupat.

Tanmateix Robert Owen no ha fet gaire escola. Malgrat la seva reeixida financera, no convenç pas la burgesia industrial que defensa tots els seus privilegis i té massa por de la classe obrera. L'Església el margina en estigmatitzar els seus principis educatius i les seves escoles "massa capficades pels cossos i no prou per la salut de l'ànima", alhora que, cada cop més, arremet contra les estructures socials que bloquegen, segons ell, tota evolució de la societat (propietat, matrimoni). Pel que fa al govern, el refusa discretament. Robert Owen només aconseguirà de fer votar una llei sobre la reducció del temps de treball, el 1819 després d'haver-la defensada durant quatre anys, llei que, així i tot, no es mostra gaire efectiva.

Això no vol pas dir que Robert Owen hagi comprovat que la competència, i l'individualisme que la produeix, no pot parir tota sola una economia més eficaç i una societat més humana: els fenòmens cooperatius són també determinants. Certament, el paternalisme de Robert Owen sens dubte no ha permès les seves idees influeixin més intensament el moviment obrer, sense per altra banda convèncer la patronal de no assentar-se damunt sobre els seus privilegis. Però a l'hora en que l'empresa es proclama ciutadana, sens dubte hi ha alguna lliçó a retenir de l'experiència de Robert Owen. Podem admetre, com Friedrich Engels ha fet un "primer pas vers una transformació de la societat"[11], tot reconeixent que la Història no marxa forçosament en línia recta.

Notes:

1.- A *Socialisme utopique et socialisme scientifique*, Editions sociales, 1969, p 75. De fet aquesta obra és composta d'extractes de *L'anti-Dühring*, publicat el 1878.

2.- *The Life of Robert Owen by Himself*, 1857, citat en *Textes choisis*, Editions sociales, 1963, p 79.

3.- Com ho mostra Serge Depuis, a *Robert Owen, socialiste utopique*, éd. du CNRS, 1991.

4.- *A New View of Society*, 1813, citat a *Textes choisis*, p 57.

5.- *Observations on the Effects of the Manufacturing System*, 1815, citat a *Textes Choisis*, p. 87.

6.- Els nens treballaven des de l'edat de cinc o sis anys i la jornada de treball era de catorze hores de mitjana.

7.- *Observations...*, citat a *Textes choisis*, p 88.

8.- *Tot be British Master Manufacturers*, 1818, citat a *Textes choisis*, p 89.

9.- Ibidem, p 88.

10.- *Report to the Country of Lanark*, 1821, citat a *Textes choisis*, p 93.

11.- *Socialisme utopique...*, p 76.

Qui va ser Robert Owen?

Un gran patró atípic i obstinat

Autodidacta, nascut el 1771 dins de la petita burgesia gala, Robert Owen comença molt jove com a aprenent en el comerç dels teixits de cotó. Després inverteix els seus guanys en empreses cada vegada més grans i, posant fil a l'agulla, esdevé soci i director d'una filatera que ocupa a més de mil obrers a New Lenark, a prop de Glasgow. Aleshores només té trenta anys i "la reputació de ser el primer filaner de cotó fi del món".

De 1800 a 1825, Robert Owen innova amb èxit a New Lanark, però tanmateix no arriba a fer escola. Decebut, renuncia poc a poc a reformar la societat i intenta realitzar una utopia més radical de pobles comunitaris per refundar el món sobre noves bases. Malgrat els fracassos, mai no abandonarà aquest somni. Després d'una abortada temptativa d'implantació als Estats Units, de 1825 a 1829, d'on en surt arruinat, Robert Owen s'orienta vers el moviment obrer anglès, el qual està organitzat en sindicats i en cooperatives de consum, tot sovint inspirat en les reformes iniciades a New Lanark. Tanmateix la seva col·laboració és agitada: els obrers, afrontats a la realitat d'un conflicte entre classes socials, reclamen sobretot més poder; Robert Owen, sempre persuadit de detentar la solució racional, encara creu possible de convèncer la patronal i de fer cooperar tota la societat per construir un món millor. A més, Robert Owen està habituat a decidir tot sol, per als obrers evidentment, però no pas amb ells: per tant, no entén gaire el seu posicionament polític. D'altra banda, aquesta és la raó per la qual Friedrich Engels titllarà Robert Owen, així com també Charles Fourier i Claude-Henri de Saint-Simon, com a socialistes utòpics.

Així i tot ell fomenta nombroses experiències cooperativistes, malson de la City londinenca, el capital pertany comunitàriament als obrers. Innova encara més: per exemple, inaugura una borsa d'intercanvis on els adherits al moviment cooperatiu aportaven llur producció i la intercanviaven amb la d'altres, sense moneda, solament sobre la base de la quantitat de treball que cal per realitzar aquestes produccions. Però, mancat de mitjans financers, aquestes experiències resten sempre massa petites als seus ulls i massa marcades per la lluita de classes: "Mentre que manifestareu el vostre desig de desposseir els rics i els poderosos per la violència de llur poder, de llur opulència i de llurs privilegis", ell escriu als obrers, "¿no és pas evident que ells continuaran fatalment considerant-vos amb sentiments envejosos i hostils, que l'antagonisme entre rics i pobres no coneixerà mai la fi i que a despit de tot canvi eventual en les vostres posicions relatives, existirà sempre la mateixa opressió dels febles per part del partit en el poder?[1] Una anàlisi en la qual la ingenuïtat política amaga malauradament la pertinència sociològica.

Robert Owen acaba la seva vida isolat i, a partir dels anys quaranta, l'owenisme perd gairebé tota influència sobre el moviment obrer. Però els seus fracassos i els seus èxits són lliçons decididament ben modernes: les tesis de Robert Owen sobre la gestió de la mà d'obra, la formació o sobre el rol de les rendes en la dinàmica econòmica, troben ressons contemporanis en la teoria del capital humà, la psicosociologia del treball o el keinessianisme i l'economia social.

1.- An Address to the Working Classes, 1819, citat a Textes choisis, p 135.

Jean-Pierre Chanteau

EL MERCAT DE LA TERRA.
Comercialitant la sostenibilitat.

Jerry Moles.

Cada cop és més gran la sensibilitat per produir i consumir productes que afavoreixin la sostenibilitat de la terra. En aquesta línia us presentem una proposta concreta de comerç de productes sostenibles a nivell internacional tot resaltant la importànciaque té per aquest tipus de projectes la implicació del moviment de les ONGs com a suport concret i com a vincle educacional per fer que la gent siguem cada cop més conscients de les alternatives sostenibles.

Font: Jerry Moles, "Market Place: Trade in sustainability", Ecoforum, *pp 18,19.*

We assist a day-to-day increase of the sensibility to produce and consume products which favour the sustainability of the World. Along this line, we present a specific proposal of trading sustainable products on an international level, stressing the importance for this type of projects the implication by the NGO movements as a specific support and as an educational factor in order to render us more and more conscious of sustainable alternatives.

Source: Jerry Moles, "Market Place: Trade in sustainability", Ecoforum, *pp 18,19.*

Ciufoje pligrandigas la sentemo pri la produktado kaj konsumado de produktoj favorantaj la elteneblecon de la Tero.Tiusence ni prezentas al vi konkretan proponon komerci elteneblajn produktojn internacinivele, elstarante la gravecon pri la engago de la NROj en tiaj projektoj kiel konkreta apogo kaj eduka ligilo por konsciigi la homojn pri la elteneblaj alternativoj.

Fonto: Jerry Moles, " Marquet Place: Trading in sustainability" ce Ecoforum, p.18-19.

L'administració sostenible de recursos és una decisió crucial per al futur del planeta i s'està discutint allà on l'entorn i el desenvolupament són motiu de preocupació. Però la informació de les cambres de compensació, les investigacions científiques i els reglaments dels governs en vies de desenvolupament, que són considerats els camins per aconseguir la finalitat, fallen en concretar les pròximes passes cap a resultats sostenibles. A més, és dubtós que aquells que tenen més experiència en administrar els recursos sostenibles —comunitats i organitzacions de comunitat de base— tinguin els recursos per dur endavant el seu objectiu. En definitiva, si no lliguem sostenibilitat i finançament, comerç i indústria, l'objectiu serà inaconseguible.

Per establir aquest lligam, s'ha organitzat Earth Market Place (EMP) perquè sigui un accés fàcil al mercat global pels productors de base, elaboradors, manufacturadors i transportadors de mercaderies i serveis, els quals promouen l'administració de recursos sostenibles i la protecció de la biodiversitat. Amb la utilització de l'equip i les facilitats de comunicació moderna, EMP ofereix un "espai" d'intercanvi, negociant exclusivament amb mercaderies i serveis produïts sostenible-ment en la World Wide Web (WWW) d'Internet.

La transició cap a un sistema de producció i distribució sostenible requereix inversió. EMP s'està incorporant actualment, com a societat de beneficis, a Califòrnia, (USA), per tal d'aconseguir el capital necessari per establir una moderna facilitat de comunicació. Adreçada a la comunitat financera i responsable dels deutes

contrets, EMP desenvoluparà un crèdit i un registre de realització, els quals poden atreure fons addicionals. Al mateix temps, es guanyaran ingressos addicionals per aquesta transició, unint venedors, tan directament com sigui possible, amb compradors i oferint mercaderies i serveis en el mercat de "valor alt". EMP està treballant també amb grups locals i institucions financeres per establir fons de préstecs giratoris, els quals encoratjaran empreses i comunitats a participar-hi i a llarg termini, establir els seus propis fons de préstecs giratoris. L'objectiu principal de l'EMP és la transparència de les operacions; si tant els compradors com els venedors han de confiar en el mercat, han de ser conscients de com s'han d'utilitzar els fons per a una expansió ulterior de l'esforç.

Garantint la sostenibilitat.

Tots els productes i serveis han de ser certificats com a sostenibles, mitjançant la certificació reconeguda d'un inspector, per tal d'oferir-se a través de l'EMP. Però què es considera "sostenible"? La comunitat acadèmica ha proposat una quantitat de definicions, però totes comparteixen la idea bàsica que sostenibilitat és la capacitat de continuar una activitat en un futur indefinit. Referent als recursos finits de la terra, la sostenibilitat requereix que tots els recursos renovables, com a mínim, han de continuar sempre en l'abundor actual. Amb excepció de la gent que depén solament dels recursos del seu entorn immediat, hi ha poques comunitats sostenibles. Com que la sostenibilitat és un objectiu a assolir més que una realitat actual, EMP requereix a aquells que participen en el mercat que facin passes definides cap a l'administració de recursos sostenibles. Més encara, es requereix a cada venedor que desenvolupi plans que continuaran el progrés cap a aquest objectiu. L'eliminació de l'emissió de toxines al medi ambient, la rehabilitació de paisatges i conques, la protecció de la biodiversitat i l'ús creixent de materials renovables purs són exemples de les passes positives i certificables cap a la sostenibilitat. Pas a pas, productors i consumidors units per Earth Market Place construiran relacions permanents que beneficiaran la terra.

Si la sostenibilitat esdevé una realitat, la justícia econòmica també haurà de formar part d'un llarg procés econòmic. Tant la desesperança i l'absència d'una vida segura i previsible com la ignorància d'alternatives adequades mediambientalment són enemics de la sostenibilitat i estabilitat mediambiental. S'encoratjarà els productors a exercir pràctiques que incrementin l'estabilitat socioeconòmica.

Certificat.

Per tal de guanyar-se i mantenir la confiança del comprador, EMP confiarà l'avaluació dels mètodes de producció i distribució a un grup neutral d'inspectors. El procés de certificació implica inspeccions *in situ* i verificacions *audit trail*, que controlaran el producte des del productor fins al comprador. Conseqüentment, quan es faci una adquisició, els compradors sabran exactament com contribueixen a la protecció de la terra, a més de les qualitats específiques dels articles o serveis adquiribles. Com s'indica més amunt, la justícia econòmica és igualment una part del moviment cap a la sostenibilitat; el procés de certificació tindrà cura també dels beneficis socials que corresponen a aquells que proveeixen de productes i serveis.

En principi, EMP s'orientarà cap als programes de certificació ja existents, com els de productes orgànics o bé els Forest Garden Products (veure quadre). A llarg termini, quan l'experièn-

cia augmenti respecte a l'organització global sostenible, EMP i altres organitzacions participants treballaran juntes per establir els criteris apropiats de certificació, en circumstàncies geogràfiques, culturals i socials particulars. Els mètodes específics d'organització reflectiran les condicions i capacitats locals. La participació de la gent local en el desenvolupament de criteris de certificació serà essencial per al seu èxit i adopció.

Accessos a l'EMP.

S'ha demanat a la comunitat d'ONGs mediambientals que constitueixi el grup neutral d'inspectors de certificació. Per tal d'assegurar als compradors que les reclamacions fetes pels articles i serveis a vendre són vàlides, els "accessos" a l'EMP seran responsables d'assegurar que els criteris per a la certificació convergeixin i de mantenir els registres de verificació de comptes, ja sigui *in situ* o a través d'una altra organització.

Per constituir-se en un accés al mercat, una organització ha de ser un ens corporatiu, ser financerament solvent i tenir un sistema d'organització obert i transparent. Les responsabilitats de l'accés inclouen mantenir un programa informatiu mensual a l'EMP i fer tots els registres de certificació assequibles per a l'examen de l'EMP. Un accés ha de tenir la capacitat de recollir les reclamacions dels seus membres, mantenir un registre d'inspectors, protegir els productes per a l'adaptació mediambiental i desenvolupar perícies internes sobre les mercaderies o serveis que s'hagin de declarar. EMP ha demanat a ELCI que serveixi com a primer accés i aquests n'han acceptat la responsabilitat.

Implicant-se.

Aquest mercat ofereix un avantatge únic sobre moltes de les aproximacions més convencionals per invertir. El moviment de les ONG ha estat molt de temps a la mercè dels capricis de les organitzacions inversores, moltes de les quals tenen registres mediambientals qüestionables. Al mateix temps, grups que representaven exemples reals d'organització de recursos sostenibles consideren molt difícil suportar els esforços. Com que els recursos inversors assequibles a les ONG continuen minvant, ha estat necessari buscar alternatives. Vinculant aquestes ONG mediambientals i aquests grups de comunitat a una renda independent, aquells que contribueixen més a l'establiment de recursos sostenibles són recompensats conseqüentment.

Com a concepció, hem d'allunyarnos de la dependència de tecnologies i models de consum que no siguin sostenibles. Per a molts, és relativament fàcil no adonar-se que els seus actes suposen pràctiques no sostenibles. Al mateix temps, es difícil imaginar-se com trobar alternatives sostenibles equivalents. Oferint aquesta facilitat de comunicació, podem demostrar mitjançant l'intercanvi segur de mercat que els canvis són fins i tot possibles.

L'evidència dels cinquanta darrers anys demostra que els governs i el sector comercial no poden o no volen,

© Fina Sala

independentment de les millors intencions, fer els canvis requerits per tenir cura sostenible de la terra. Veiem el moviment de les ONG com a clau per oferir un suport concret a aquells que desitgen produir sostenibilitat i servir com a vincle educacional per fer que la gent sigui conscient de les alternatives sostenibles i de les oportunitats proveïdes per l'EMP. Si ha d'haver alternatives al "negoci com de costum", el moviment ONG i la gent que pensen de la mateixa manera han de prendre la iniciativa. EMP és un mitjà per donar poder. Us convidem que us uniu a nosaltres per fer la diferència.

Per a més informació, contacteu amb l'autor a:

Earth Market Place
1517 20th St.
Santa Monica, CA, 90404 USA
e-mail: j.moles@lgc.apc.org

Silvicultura anàloga i Earth Market Place.

ELCI ha establert recentment una petita xarxa d'ONGs que treballen en silvicultura anàloga, l'únic sistema de silvicultura que els pagesos utilitzen per establir un ecosistema d'arbreda, que és similar en estructura arquitectònica i funció ecològica a l'original comunitat forestal. El propòsit d'aquesta tecnologia, que desarrollà una ONG de Sri Lanka el 1970, es recrear l'estabilitat i diversitat del sistema forestal natural amb un objectiu específic, ja sigui cultivar productes per alimentar o per vendre, proporcionar els requisits d'hàbitat específic o protegir les conques. Silvicultura anàloga està ideada per permetre a un agricultor obtenir ingressos estables durant tot l'any, quan la diversitat dels productes de la collita d'un bosc anàleg assegura l'agricultor contra l'epidèmia i de les fluctuacions de preu.

Els productes que es recullen en una granja que es converteix en un bosc anàleg, com a fruites, herbes, olis, mel i medicines, són ara certificades i venudes a tot el món com "Forest Garden Products" (FGPs). Els criteris de certificació FGP emfatitzen la naturalesa orgànica del producte i els impactes positius d'analogia forestal, en la regeneració de l'entorn natural, i permeten als agricultors vendre els seus productes amb superiors guanys econòmics. El sistema de certificació Forest Garden Product és un exemple notable de la manera com els productors locals poden treure'n més benefici, mentre treballen per regenerar l'entorn natural. FGPs estan entre els primers productes venuts a través d'Earth Market Place.

Basada en aquesta experiència i la nostra àmplia circumscripció, ELCI ha acceptat també el paper de ser el primer accés a l'Earth Market Place, i ara busquem informació i inversions de les ONG interessades i de les organitzacions de comunitat de base. Hi ha una quantitat de passes concretes que es poden fer per esdevenir part d'EMP. Si coneixeu productors sostenibles (basats en els criteris de l'article de més amunt) que estarien interessats en vendre els seus productes a través d'EMP, si us plau, envieu informació a ELCI, incloent-hi detalls de l'entorn i dels beneficis socials derivats dels seus productes. ELCI treballa també per establir altres accessos i busca inspectors, que tinguin capacitat científica i experiència per jutjar i donar consells pràctics sobre organització de recursos sostenibles.

Per a més informació, contactar amb Pat Mallet a ELCI

Jarry Moles

EL COL·LECTIU RONDA

Jordi Pujol i Moix

No ês gaire habitual trobar una cooperativa d'advocats laboralistes independents tan arrelada al país i amb tanta diversitat de treballs com ês el cas del Col·lectiu Ronda.

Cal situar els seus inicis en plena dictadura franquista, en la lluita pel millorament de les condicions socials i polítiques del món treballador. Poc a poc es va anar introduint en altres camps, com són les cooperatives, el treball associat, la cooperació solidària, la formació ocupacional...

Amb tota una colla d'experiències de cooperació internacional a l'esquena, treballant per una societat més justa i solidària, el Col·lectiu Ronda ens exposa els seus principis ideològics, els objectius concrets, tot explicant-nos la seva peculiar estructura organitzativa que depassa una simple descentralització per arribar a ser una distribució de centres de decisió i de gestió, òbviament coordinats entre sí.

Res més eloqüent de les dificultats i reptes que han d'afrontar que la següent frase extreta del final del present treball: "No es pot veure el col·lectiu com un conte de fades, sense debat, problemes, tensions i, fins i tot, reaccions mesquines. Busquem i trobem formes de treball autogestionari en una societat que globalment no participa d'aquestes opcions, i fins i tot n'ês contrària."

Font: Directa dels autors.

It is not very frequent that we find a co-operative of independent layers specialised in labour problems so deeply rooted in its society and with such a big diversity of jobs as in the case of the COLLECTIVE RONDA.

It started off in times of the dictatorship of Franco, fighting for the improvement of the social and political conditions of the workers. Little by little it extended its activities into other fields, such ads the co-operatives, associations, mutual cooperations, job training, etc.

With a whole lot of experiences of international co-operation and working in favour of a fairer and mutually responsible society, the Collective Ronda explains its ideological principles, its aims. It tells us of its characteristic organisational structure which goes further than just a decentralised organisation system but is a net of decision and management centres, all co-ordinated between each other.

The difficulties and challenges they face up to cannot be expressed better than by the following sentence quoted from the last paragraphs of the present article: "We cannot pretend that the collective is a fairy tale, without problems, tensions, disputes and even mean reactions. We look for, and find, ways of working on a self-managing basis in a society which, generally speaking, does not favour, or is even against, such options".

Source: Directly from the authors.

Estas malofte trovi kooperativon de sendependaj laboradvokatoj tiom enradikiĝinta en la lando kaj kun tiom da diversaj laboroj kiel tiu de la Kolektivo Ronda. Ili eklaboris meze de la frankista diktaturo, en la batalo por la plibonigo de la sociaj kaj politikaj kondicoj en la labormondo.Iom post iom ili eniris en aliajn kampojn kiel tiuj de la kooperativoj, la asocia laboro, la solidara kooperado, la okupada eduko.

Kun amaso da spertoj pri internacia kooperado,laborantaj por pli justa kaj solidara socio, la Kolektivo Ronda prezentas al ni siajn ideologiajn principojn, la konkretajn celojn kaj klarigas sian specialan organizan strukturon kiu superas la simplan malcentrigon kaj alvenas al la distribuo de decidaj kaj demarŝaj centroj, memkompreneble interkunordigitaj.

Nenio pli elokventa pri la malfacilaĵoj kaj defioj kiujn ili devas alfronti ol la jena frazo ĉerpita el la fino de ĉi tiu verko: Ne vidu la kolektivon kiel prifeinan rakonton, sen debato nek problemoj, nek streĉoj kaj eĉ kun malnoblaj reagoj. Ni serĉas kaj trovas memprizorgatajn labormetodojn en socio kiu globale ne partoprenas de tiuj eblecoj kaj eĉ malapogas ilin.

Fonto: Rekta el la autoroj.

Comencem per la història.
El Col·lectiu Ronda va nèixer a l'any 1972, tot i que la majoria de companys i companyes iniciadors d'aquest projecte ja ens coneixiem i, fins i tot, teniem amistat a la dècada dels anys seixanta.

També, molts de nosaltres havíem estat compromesos en la lluita universitària i en la lluita política clandestina. Pràcticament, tots acceptàvem l'anàlisi marxista des del punt de vista econòmic, encara que no tothom acceptava la cosmovisió marxista.

En definitiva, acceptàvem —i acceptem— la lluita de classes, la necessitat de la consciència obrera i el fet que l'economia condiciona les estructures polítiques i socials.

Així, doncs, ens trobem aleshores amb un despatx laboralista que neix al final de la dictadura i que durant la transició democràtica té un cert paper en moltes lluites que es produeixen durant aquest període. Per exemple, hem de recordar empreses com Waldés, Béttor, Seat, l'Insalud, Roca, Hispano Olivetti, etc... i tota l'activitat que suposa l'actuació davant els tribunals militars davant l'antic "Tribunal de Orden Público" (TOP) i després l'aplicació de la llei d'amnistia.

Una vessant poc coneguda, varen ser les lluites per la millora de les condicions de treball que van dur a terme treballadors de diferents empreses, especialment les relacionades amb l'abestosi, malaltia professional que es produeix pel contacte amb les fibres d'amiant.

A finals de la dècada dels setanta, degut al tancament de moltes empreses —algunes d'elles plenament viables—, iniciem l'experiència d'assessorar la constitució de cooperatives per, així, tirar endavant un sistema de producció basat en un model autogestionari, malgrat que aleshores no teniem plena consciència de les implicacions que comportaria en el futur pel Col·lectiu.

Al començament dels anys vuitanta, es constitueix la cooperativa com a tal a la que li donem el nom de Col·lectiu Ronda, precisament per la seva ubicació a la Ronda de Sant Pere de Barcelona, malgrat que mantenim oberts despatxos a diverses localitats de Catalunya.

El Col·lectiu Ronda és una societat cooperativa, constituïda segons la normativa promulgada pel Parlament de Catalunya, amb un ampli objecte social que explicarem més endavant.

Aquesta forma jurídica de Cooperativa, és la que permet concretar a nivell organitzatiu les idees que teníem i la pràctica que durant l'època anterior ja havíem desenvolupat: ventall de sous reduïts, igualtat en la pressa de decisió dintre de les persones del Col·lectiu (cada persona un vot), decissions en el marc de les assemblees, etc.

Durant els principis dels anys vuitanta, es preveu una crisi dels despatxos laboralistes a causa de la implantació de les centrals sindicals anomenades majoritàries. Però, és precisament a partir d'aquesta dècada, que el despatx, d'una forma autònoma i independent, assessora algun dels altres sindicats anomenats menys representatius —però molt arrelats en diversos sectors—, els quals practiquen un sindicalisme de base democràtica i autogestionària. En aquest sentit, val la pena destacar els col·lectius sanitaris, els estibadors portuaris, els col·lectius obrers i populars i els col·lectius autònoms de treballadors.

D'altra banda, també és durant aquesta època, quan es consolida l'activitat de les cooperatives i, així, contribuïm, entre altres activitats, a la constitució i el desenvolupament de la FACCTA (Federació Autònoma de Cooperatives Catalanes de Treball Associat), i també col·laborem en la constitució del CASAL (Centre Autogestionari de Solidaritat amb l'Àrea

Llatina), així com en el camp de Benestar Social a través de l'ACASS (Associació Catalana per a la Seguretat Social) i en el camp de les dones a través de la FCDCJ (Federació Catalana de Dones de Carreres Jurídiques).

Des de l'any 1984 hem participat en diverses activitats entre les que destaquem l'el·laboració d'un informe sobre els drets humans al Perú, el fòrum internacional sobre el decenni de la Dona a Nairobi, un agermanament amb un bufet popular a Masaya (Nicaragua) i estem endegant diversos projectes de d'autoocupació al Brasil.

Cal destacar, igualment, el treball en el camp de la inmigració estrangera; sobretot la important tasca que es porta des del despatx de Mataró, que és un punt de referència per a la gent de color del Maresme.

Aquestes quatre pinzellades d'història poden servir com a introducció en d'altres aspectes del Col·lectiu, com podria ser la identitat ideològica.

L'ideari.

- Els cinc punts de Bilbao.

Això que anomenem "Els cinc punts de Bilbao", és conseqüència d'un document elaborat i aprovat l'any 1979, a Bilbao, per un conjunt d'assessories jurídiques de l'Estat que es coordinaven entre sí. En aquest document, es varen fixar uns criteris comuns en defensa del moviment obrer. Aquestes assessories jurídico-laborals varen voler definir els elements ideològics que servirien de base per a la defensa del moviment obrer, tot i destacant els següents punts: unitat, independència, globalitat, democràcia de base o directa i anticapitalisme.

- Reflexions de 1996.

Aquests principis ideològics amb el temps s'han anat treballant i actualitzant, amb una primera revissió l'any 1984, i amb una posada al dia feta recentment, i que parteix de la següent reflexió.

Entenem que els darrers anys del segle XX es caracteritzen per l'existència d'una economia en procés d'internacionalització, amb l'enriquiment d'una petita part de la població. La corrupció de les classes polítiques i dirigents és un fenomen comú, tant en els països rics, com en els països explotats. Alhora, cada vegada és més palesa la degradació del medi ambient i de la natura.

A la vegada, constatem l'empobriment, cada vegada més accelerat, dels països explotats.

El poder econòmic està molt concentrat i es capaç de controlar l'economia, pràcticament, a nivell mundial. Però no pot evitar l'aparició de les més diverses manifestacions de la vida cultural, social i política que, en ocasions, queden fora del control d'aquest poder.

Als països capitalistes industrialitzats s'ha intensificat l'apropiació dels excedents empresarials per part d'una minoria, s'ha incrustat un atur estructural, s'avança cap a la dualització social i es pretén desmantellar l'estat del benestar.

La classe obrera tradicional continua, en moltes ocasions, ancorada en els vells esquemes d'una lluita sindical incapaç de fer front als reptes d'una situació econòmica més dinàmica i canviant, i amb una gran presència de les noves tecnologies.

Els mitjans de comunicació estan concentrats en unes poques mans que monopolitzen gairebé tots els grans sistemes d'informació de masses.

No és exagerat pensar que estem davant d'una crisi de gran envergadura. Crisi del sistema de producció amb independència, fins i tot, de si estem davant d'un model d'economia de mercat o d'un model d'economia planificada.

És en aquest sentit que, intentant tenir una visió global, hem de buscar

alternatives que ens portin cap a una societat on els nivells d'explotació sobre les persones, els pobles i el medi ambient siguin, en un primer moment, pal·liats i, tot seguit, eliminats.

Cal ser conscients que això comportarà la pèrdua dels privilegis que reté la societat occidental, anomenada rica.

Observem que les classes populars busquen alternatives a les noves formes de dominació que vol imposar el sistema de producció capitalista.

Creixen, a poc a poc, formes de treball autogestionari, democràtic, que intenten compartir, de forma solidària, els fruits del treball i suprimeixen les relacions de dominació dels explotadors sobre els explotats.

Al mateix temps, hi ha incipients xarxes de comunicació que, per sistemes tradicionals o aprofitant les noves tecnologies, plantegen noves formes d'intercanvi d'informació.

Cada vegada, surten més a la llum i són desenmascarats els enriquiments i la corrupció característica del sistema de producció capitalista. També hi ha més persones que treballen contra la marginació social en el món dels rics i que actuen contra l'explotació que pateixen els països pobres, així com prenen més força els moviments ecologistes i alternatius i es veu clar que les tècniques productives han de respectar la natura i el medi ambient.

El Col·lectiu Ronda avui.

El Col·lectiu Ronda preten ser una associació permanent, voluntària i lliure de dones i homes que volen compartir el seu treball amb il·lusió, creativitat i rigor professional, i té explícita voluntat de formar part del conjunt de persones i de moviments que treballen cap a una societat més justa i solidària.

Partim del reconeixement de l'existència de grups i persones ben diversos. Això, precisament, enriqueix les expressions unitàries dels moviments socials i populars. Cal, doncs, avançar unitariament, tot respectant la pluralitat i la diversitat.

Reconeixem al moviment obrer i als altres moviments populars la seva autonomia per resoldre les situacions plantejades, cosa que significa plena independència de decisió i, també, plena consciència d'interrelació dels elements que composen la societat. Entenem que és una eina imprescindi-

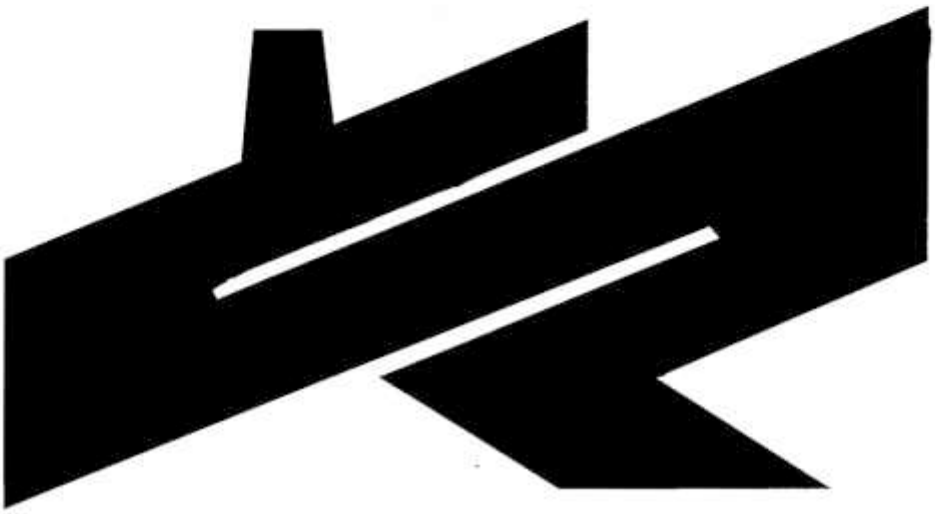

ble per avançar en la millora de les condicions de vida a Catalunya, a l'Estat i al món, entendre la globalitat dels problemes que ens afecten des del punt de vista econòmic, polític, cultural, etc.

La mundialització de l'economia i el model de producció condicionen el progrés. Avui no és possible millorar les condicions de vida només en una part del món, sinó que caldrà avançar en la millora de les condicions de vida de forma conjunta de cap a cap dels continents.

Ens manifestem contraris a qualsevol forma de dominació econòmica, política o social, que genera el capitalisme i a qualsevol altra forma d'explotació, sigui del signe que sigui. Per això volem cooperar, braç a braç i pacíficament, amb tot tipus d'entitats, moviments, organitzacions i persones que, honestament, treballin per aconseguir una societat cada vegada més lliure i justa.

Hem adquirit el compromís de dedicar una especial atenció a la problemàtica de la pobresa a la nostra societat i a l'explotació dels països econòmicament subdesenvolupats, entenent que estem davant d'un mateix fenomen que presenta diverses manifestacions en el món industrialitzat ric i en món subdesenvolupat pobre i que, bàsicament, és conseqüència del mateix tipus d'explotació.

Observem massa sovint que la legalitat vigent no s'orienta a la protecció dels drets de les persones i dels pobles. La llei i la justícia han de servir per construir un ordre social i econòmic més just. Per això una bona part de les nostres activitats s'orienta a aconseguir un sistema jurídic destinat a la protecció dels drets de les classes més desfavorides.

Objectius.

Els objectius que pretenem assolir amb el nostre treball són:

- Defensar el dret de tota persona a una vida autònoma, digna i lliure.
- Promoure la unitat i el benestar de dones i homes treballadors, autoocupats, pensionistes, aturats i dels sectors social més desprotegits.
- Defensar les persones davant qualsevol persecució, discriminació o marginació per raó de sexe, raça, origen, idioma, formació, opinió, creences...
- Defensar el dret a la salut i a la protecció social.
- Promoure el respecte per la natura i el medi ambient.
- Defensar el dret a la lliure informació i comunicació, com també promoure l'accés a la formació i a l'educació.
- Defensar el dret a l'autodeterminació dels pobles i a la promoció de la seva identitat nacional i cultural i, en particular, potenciar l'ús i la vitalitat del català en tots els àmbits.
- Cercar formes de convivència i d'organització que dinamitzin la creativitat i promoguin la solidaritat.
- Recolzar aquelles iniciatives democràtiques populars que tendeixin a apropar els centres de decisió als ciutadans i, en aquest sentit, promoure totes aquelles fòrmules que impliquin l'exercici d'una democràcia directa, assembleària i participativa.

Objecte social i serveis.

L'objecte social del Col·lectiu Ronda que inicialment era d'assessorament als treballadors s'ha anat adaptant i actualment es dirigeix també al món de les cooperatives, especialment de treball associat, a la cooperació solidària, fonamentalment a països d'Amèrica llatina, a la formació ocupacional i un ampli ventall de serveis en el camp jurídic, tècnic i econòmic.

En el camp dels serveis també hem d'indicar que des de fa 10 anys disposem d'una masia al Maresme, dedicada tant als socis per a les seves activitats de treball i lleure, com a aquells col·lec-

tius que hi desenvolupin activitats d'estudi, de reflexió o simplement de convivència. Amb el temps, Can Fulló ha esdevingut un centre on podem reflexionar i treballar i també passar-nos-ho bé en contacte amb la natura.

Per facilitar els nostres serveis i activitats varem establir un sistema d'abonaments que permet mantenir una relació més directa amb les persones i entitats que el vulguin utilitzar.

Per acabar aquest capítol cal citar la circular com a eina de comunicació regular amb els abonats del Col·lectiu i les xerrades que anem fent, a l'Aula Ronda, com espai de debat i reflexió.

L'organització interna. Òrgans socials i òrgans tècnics.

Lògicament, l'organització interna ha anat evolucionant i hem procurat adaptar-la, tant a les exigències de treball com a l'ideari i als objectius apuntats.

Cal tenir en compte que hi ha, d'una banda, uns òrgans de gestió social els quals són els encarregats de propiciar l'activitat de la cooperativa i la presa de decisions de caire social.

D'altre banda, hi ha uns òrgans de gestió tècnica —també col·lectius— que permeten el funcionament del Col·lectiu com una empresa, en el marc de les decisions que pren l'Assemblea.

També, des del nostre punt de vista, és convenient d'allunyar-se de l'esquema clàssic de l'empresa jeràrquicament organitzada amb una concentració de poders en una o en poques mans. Si l'esquema ha de ser participatiu, cal que l'estructura organitzativa que adopti ho reflecteixi. Per tant, és convenient que els òrgans de decisió siguin diversos. No és una simple descentralització: es tracta d'una distribució dels centres de decisió i de gestió, els quals, lògicament, s'han de coordinar entre ells.

Des d'un altre punt de vista, és convenient d'allunyar-se dels òrgans unipersonals de decisió. Es convenient treballar a partir de comissions participatives, equips, grups, etc., on la funció dels membres és d'obtenir i fer circular la informació i analitzar-la, aportar idees i, si cal, gestionar directament les activitats. Amb això s'intenta aconseguir la participació de les diverses persones del Col·lectiu.

Òrgans socials.

L'Assemblea.

Per descomptat, l'assemblea és l'òrgan màxim de decisió del Col·lectiu Ronda, però, ¿és l'òrgan màxim pel que fa a les decisions socials?, i ¿també ho és en relació a les decisions tècniques de feina?

L'Assemblea marca les pautes i fixa els criteris generals de la marxa del Collectiu i, en aquest sentit, és el màxim òrgan de decisió, en tots els aspectes.

Les funcions de l'Assemblea són: l'elaboració i aprovació o modificació dels estatuts, l'elecció dels òrgans rectors, l'elecció dels membres de les comissions, l'aprovació dels pressupostos, l'aprovació de les retribucions, les decisions d'estratègia, la definició ideològica, etc.

Els delegats i el Consell Rector.

Els delegats són els companys escollits per l'Assemblea, els quals a la vegada, formen el Consell Rector, i n'assumeixen les seves funcions estatutàries. Més en concret, s'encarreguen del compliment dels acords del Col·lectiu en l'àmbit social i, especialment, tenen cura de l'ordre del dia de les Assemblees, del Secretariat de la Cooperativa i d'altres funcions encarregades expressament per l'Assemblea. El seu mandat és temporal i, com en els altres càrrecs, els delegats responen a la seva gestió davant del Col·lectiu i poden ser revocats per decisió de l'Assemblea.

Òrgans tècnics.

Els equips de treball: les àrees.
Així com abans hem vist quina és l'organització social del Col·lectiu Ronda, bàsicament composta per l'Assemblea i la comissió de delegats, cal veure quina és l'organització interna com a empresa productora d'uns determinats serveis.

En aquest sentit, cal destacar l'àrea com a unitat bàsica de treball. L'àrea és el grup de persones, normalment reduït, que porta a terme en comú i de manera ben cohesionada, les activitats encarregades pels demandants dels serveis del Col·lectiu.

En aquests grups de treball, queda ben definida quina és la tasca de cada una de les persones. Però tan important és definir aquestes tasques com la solidaritat que ha d'existir entre les diverses àrees del despatx.

I no es tracta tan sols d'aquella solidaritat esporàdica consistent a fer suplències quan una persona està malalta o de vacances, sinó de tenir una estructura que fomenti aquesta solidaritat.

Així, hem considerat oportú que cada àrea, al mateix temps que duu a terme les feines pròpies, s'ocupi necessàriament d'una activitat conjunta del despatx, com pot ser, per exemple, la comptabilitat, la informàtica, la recepció, etc. Així, doncs, les àrees, a part de fer la seva tasca, fan feina conjunta del despatx.

Les comissions o grups de treball.
Al Col·lectiu Ronda funcionen unes comissions de treball (designades per l'Assemblea) específiques per a aspectes conjunts de tot el Col·lectiu, a part de les funcions assignades a les persones. Exemples d'això podrien ser les comissions d'informàtica, de cultura, etc.

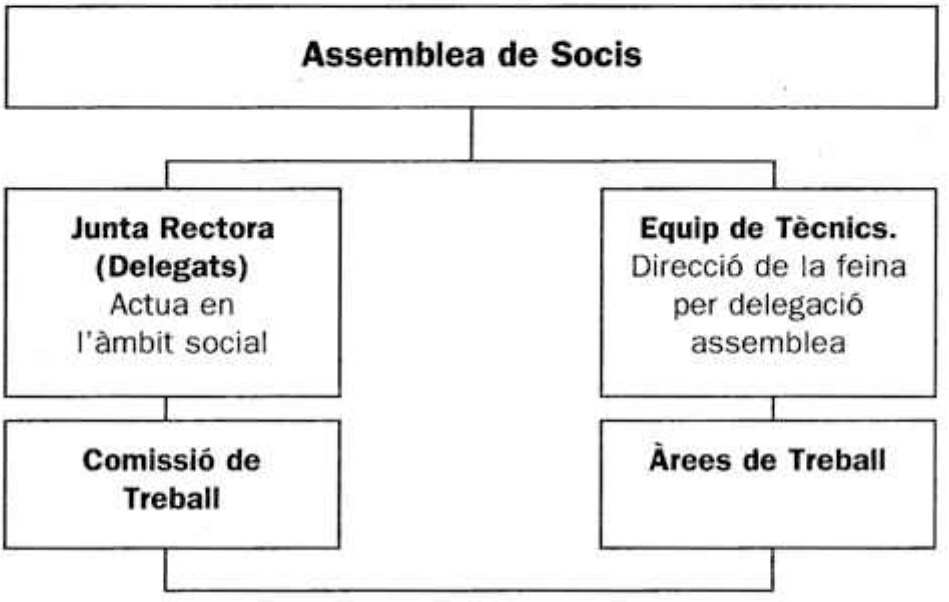

Les Àrees de Treball i les Comissions de Treball es vinculen al conjunt del Col·lectiu, a través de l'equip de tècnics, o bé de la Junta Rectora, en funció de la matèria.

Encara que tinguin funcions executives relativament limitades, fan una tasca interàrees que desborda el contingut específic de les funcions pròpies de la feina quotidiana i, a la vegada, propicia la participació dels diferents membres del Col·lectiu i la seva interrelació.

L'equip de tècnics.

L'equip té un doble vessant. En primer lloc, té la responsabilitat total pel que fa a la direcció tècnica de tots els afers que s'encarreguen al despatx. Aquesta responsabilitat és compatible, també, amb la de les persones tècniques encarregades concretament de cada assumpte. Així, l'equip de tècnics enfoca i fixa criteris pel que fa als afers —independentment de la seva importància— i determina les línies generals d'admissió dels casos i els criteris a seguir davant les diferents problemàtiques que sorgeixen.

Aquest equip actua per delegació de l'Assemblea i respon davant del conjunt de tasques del Col·lectiu Ronda com a empresa. És el responsable del funcionament i la coordinació dels diversos equips i de dur a terme l'assignació de llocs de treball. És el responsable de la marxa econòmica i actua, en definitiva, com a element de direcció i coordinació tènica de les àrees, i del funcionament del despatx. Però això no és tot.

Els elements invisibles.

L'exposició que hem fet dels òrgans del Col·lectiu Ronda, no es pot veure només com una radiografia en la qual hi ha una Assemblea, uns delegats de l'Assemblea, uns responsables tècnics i uns equips que treballen per al bon funcionament del conjunt i donen un servei de qualitat: té més dimensions.

En qualsevol experiència —també si és autogestionària—, hi ha unes persones que dinamitzen les actuacions del conjunt del Col·lectiu. Potser no caldria que existís, però la realitat demostra que no totes les persones d'un mateix col·lectiu tenen les mateixes disponibilitats ni possibilitats per prendre iniciatives i per servir d'element integrador.

No es pot veure el col·lectiu com un conte de fades, sense debat, problemes, tensions i, fins i tot, reaccions mesquines. Busquem i trobem formes de treball autogestionari en una societat que globalment no participa d'aquestes opcions, i fins i tot n'és contrària. Per tant, això també, ocasionalment, aflora dins el nostre Col·lectiu.

D'altra banda, ens agradaria millorar el nivell de participació en els afers de la gestió quotidiana i en els aspectes més ideològics del despatx, amb una identificació dels objectius comuns al Col·lectiu Ronda. Aquests aspectes menys tangibles són tant o més importants que una bona organització i formen part de l'essència del funcionament d'un col·lectiu que pretén ser autogestionari.

Jordi Pujol i Moix. Col·lectiu Ronda

Pamflet #1:
CRÈDIT MUTU

3CE - Coalició per una Economia Comunitària

Crear un món sostenible de famílies, barris, comunitats, basat en serveis socials, concernit pels humans i respectuós amb la natura.

Aquesta tercera entrega ens exposa d'una manera planera i concreta com desenvolupar un sistema alternatiu a nivell local a la moneda oficial anònima. Així mateix ens relaciona tota una sèrie d'entitats, experiències i documentació sobre el tema a nivell mundial.

Aquest pamflet és un de la sèrie produïda i distribuïda per la Coalició per una Economia Comunitària Cooperativa, una xarxa d'emprenedors socials i d'organitzacions que ajuden a contrarestar el Sistema Econòmic Competitiu Global amb innovacions socials que permetin a la gent a cobrir les seves pròpies necessitats.

Els pamflets es poden descarregar connectant-se amb ordinador a la conferència APC: ccce.coop.econ@conf.igc.apc.org. *La versió catalana de la sèrie ha estat produïda per ALTERNATIVA VERDA, Apartat de Correus 10017, 08080 Barcelona, Catalunya, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org.*

This third article shows us in a simple and concise way, how to develop, on a local level, an alternative to the official anonymous money system. At the same time the author mentions a series of entities, experiences and documentation on the subject, on a world-wide level.

This pamphlet is one of a series produced and distributed by the Coalition for a Co-operative Community Economy, a network of social entrepreneurs and organisations which help to counteract the Global Competitive Economic System by means of social innovations which allow people to cover their needs.

The Catalan version of the series has been produced by ALTERNATIVA VERDA, Apartat de Correus 10017, 08080 Barcelona, Catalunya, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org.

Tiu ĉi tria liverafo montras al ni per simpla kaj konkreta maniero kiel disvolvi alternativan sistemon de loka nivelo ĝis la anonima oficiala mono. Tiel same rilatas al ni sinsekvan serion da asocioj,spertoj kaj dokumentado pri la temo je tutmonda nivelo.

Tiu ĉi pamfleto estas unu el la serio produktita kaj disdonita de la Koalicio por Komununa Kooperativa Ekonomio,reto da sociaj entreprenantoj kaj organizafoj kiuj helpas kontraŭstari la globalan konkurencan ekonomian sistemon per sociaj novigoj kiuj ebligu al la homoj kovri siajn proprajn bezonojn.

La katalunan version de la serio produktis VERDA ALTERNATIVO Postkesto, 10017 08080 Barcelono, Katalunio, e-mail: ecosavcatalo@gn.apc.org.

Definició:

El Crèdit Mutu (CM) és un sistema en el que les persones que hi participen acorden auto-atorgar-se crèdit entre elles per comerciar. Això supera les limitacions de la permuta i serveix com a substitut local de la moneda oficial. Igual que la moneda, proveeix un dispositiu intermedi que permet a les dues parts comerciar inclús en el cas que una de les parts no tingui res que l'altra desitgi.

Passos bàsics per organitzar un sistema de crèdit mutu.

1.– Organitza un grup o nucli de persones per començar a comerciar entre elles, fent servir unitats de crèdit com mitjà de bescanvi. És millor que el grup de persones fundadores es cone-

guin entre elles o hagin treballat plegades algun temps.

El grup es pot engrandir quan es consideri adient, convidant altres amics i amigues i persones conegudes a afegir-se. Els nous membres poden ser-ho provisionalment durant un temps donat, després del qual tindran el mateix estatut que els membres fundadors. Els membres provisionals poden tenir un límit de dèbit més baix que el límit que tenen els membres de ple dret.

2.– Tria algun nom únic pel sistema de crèdits per a distingir-los de les monedes vigents (per exemple: "peles verdes", "grans de sorra", "hores", etc.) Per evitar la confusió és convenient no fer servir la paraula "pesseta" a l'hora de donar nom a la unitat local de bescanvi.

3.– Posa un límit en el balanç del dèbit en el compte dels membres. Inicialment el compte de cada membre de ple dret ha de tenir el mateix màxim en el balanç de dèbit. La quantitat pot ser objecte de debat, però l'equivalent d'unes 25.000 - 50.000 ptes pot ser raonable per començar. A mesura que es desenvolupi el comerç, els límits de dèbit poden augmentar per aquelles persones que demostren la capacitat de suportar una quantitat superior venent més en el marc del sistema.

4.– Designa una persona perquè faci les funcions de "registrador" per a mantenir el llibre major i la llista de membres (pot ser una llibreta, un arxiu de tarjetes o un ordinador). El registrador anotarà totes les transaccions (dèbits i crèdits) i actualitzarà periòdicament els balanços dels comptes dels membres i lliurarà els estractes. Els membres poden informar de les seves transaccions emprant un imprès semblant al dels xecs o també es poden informar les transaccions a un telèfon amb contestador automàtic (deixant gravada la transacció).

5.– Produeix i distribueix regularment un informe mostrant el balanç de cada membre i el volum de bescanvi. Això ajudarà a establir un sistema d'informació completament obert i permetrà a cada membre conèixer la salut del sistema i estar a l'aguait de qualsevol problema que es presenti. També remarca la identitat de les persones més participants en el sistema.

6.– Designa alguna persona perquè s'encarregui de fer un butlletí que contingui llistats d'anuncis classificats d'ofertes i demandes de bèns i serveis. Això pot ser part de la tasca de la persona que faci de registrador o pot anar a càrrec d'una altra persona.

7.– Carrega una quota fixa per cada servei proveït pel sistema (per exemple: registrar transaccions, anunciar ofertes i demandes, generar i enviar estats de comptes i informes). Algunes d'aquestes quotes poden ser en crèdits del sistema, però se'n necessiten algunes en moneda corrent per a cobrir costos com ara trameses per correu, impressió de butlletins o subministres que no són disponibles en el sistema de crèdit. Poden ser coberts en part per una quota anual de membre.

8.– Carrega un petit percentatge (en crèdits del sistema) sobre tots els balanços (crèdits i dèbits) a la fi de cada període de treball, per a servir d'estímul per l'acció i evitar la inactivitat dels balanços. El percentatge carregat ha de ser el mateix tant en els balanços debitors com creditors. Aquestes càrregues proveiran també una font suplementària de crèdits del sistema amb les quals cobrir l'operativitat i desenvolupament dels sistema. Qualsevol superàvit que es produeixi pot ser emprat per a finançar projectes de desenvolupament comunitari.

9.– Planeja reunions regulars dels membres, no només per tenir cura de com va el sistema, sinó per fer coneixença mútua, comerciar i passar-ho bé. Prova sort amb sopars compartits,

picnics, subhastes i vendes de coses ja usades.

Thomas H. Greco Jr., autor i editor de *New Money for Healthy Communities* i coordinador del *Community Information Resource Center*, és qui ha escrit el pamflet. Tom manté que el present estat de civilització, inclús en aquells països autoanomenats 'lliures' o 'democràtics', és un estat de domini per estructures jeràrquiques massives que són controlades de forma centralista per un relativament reduït nombre de persones. El sistema monetari ha estat la causa i el resultat d'aquesta injusta i desequilibrada societat. Greco es partidari d'una 'mancomunitat cooperativa' en la que els sistemes de crèdit mutu proveeixin un fonament essencial per a altres innovacions socials que es necessiten per crear una societat justa i equitativa.

Sistemes de crèdit mutu: un exemple.

Suposem que la Marta fa jerseis i en Joan vol comprar-ne un però no te res que la Marta necessiti. Fent servir el Crèdit Mutu (CM) en Joan pot disposar immediatament del jersei donant a la Marta 'crèdits' per valor d'un preu acordat. D'on treu en Joan els 'crèdits' que dóna a la Marta?. Ell mateix els ha creat. Igual com un banc crea diners per donar-los a algú que necessita un prèstec, en Joan ha creat crèdits per pagar a la Marta el jersei. La Marta pot aleshores gastar els seus crèdits quan ella compra a qualsevol persona. En Joan ha creat crèdits per pagar a la Marta. Ell mateix s'obliga a acceptar crèdits de qualsevol persona que participi en el sistema, com a pagament dels béns o serveis que l'esmentada persona ven. D'aquesta forma, fent una venda, ell 'redimeix' els crèdits que en un principi havia lliurat. Per exemple, la Marta pot gastar els seus crèdits contractant a n'Artur per emparar la seva habitació; Artur els fa servir per pagar el dinar a la cooperativa restaurant local, la qual els fa servir per comprar herbes aromàtiques a la Nancy. Aleshores la Nancy lloga a en Joan per a reparar l'entrada de casa seva i en Joan redimeix els crèdits que originàriament havia lliurat, amb la qual cosa el cicle es tanca.

Com funciona un sistema de crèdit mutu.

El Crèdit Mutu és un terme genèric que inclou sistemes com el LETS ("Local Employment and Trading System" o "Local Exchange Trading Systems"), però no es limita als procediments i protocols que usa el LETS. Pot fer servir, igual que el LETS, un sistema de llibre major a base d'apunts per registrar l'obligació inicial dels seus membres, tot proveint-los de tiquets per a fer circular. Aquests tiquets serien lliurats als membres per compte dels seus crèdits, proveint-los així d'una representació física del crèdit. De la mateixa manera com quan retires diners del banc se't descompte del teu compte bancari, la quantitat de tiquets que se't lliuren son apuntats al dèbit del compte de Crèdit Mutu de la persona en qüestió.

En un sistema de crèdit mutu la gent s'autoatorga el poder de fer el mateix que fan els bancs, creant la seva pròpia moneda en forma de crèdit, però evitant-se els interessos, tot distribuint-se els diners d'acord amb les seves necessitats. En un sistema així, agafar crèdits és una evidència que s'ha atorgat un gran valor a la comunitat, mentre que un balanç deutor representa que la persona es compromet a lliurar el valor equivalent a la comunitat en qualsevol moment en el futur.

Al llarg del temps, el balanç del compte de cadascú puja i baixa, uns mesos acaben amb un balanç creditor i altres amb balanç deutor, però en

general s'equilibra a zero. En tant en quant els balanços deutors no esdevenen crònics o extrems, el sistema pot manejar la situació fàcilment; clar que mentre la quantitat total de crèdits s'equilibri amb una quantitat igual de dèbits, balanços deutors excepcionals són una característica del sistema i no han de tenir un efecte advers sobre el seu funcionament. En el cas que una persona específica tingui un balaç deutor crònic, el grup ha de pendre mesures per ajudar-la a augmentar les vendes i/o reduir les compres.

A mesura que es desenvolupa un sistema de Crèdit Mutu, els membres fàcilment s'adonaran que s'estan donant suport mutuament de moltes maneres, amistat, confiança, consell, etc. També hi haurà comerç informal i permutes directes, que han de ser esperonades i no pas descoratjades. Encara que les transaccions informals i privades són transparents al sistema i eviten l'aportació d'ingressos al sistema, alhora redueixen la càrrega de treball. Després de tot, l'objectiu principal és promoure el desenvolupament de relacions de suport mutu. Si el sistema treballa per a la gent, la gent ajudarà a mantenir-lo a través de donatius i de la participació més activa. De vegades és millor ser flexible.

Acord entre els membres.

En un sistema de Crèdit Mutu a cada persona que hi participa se li dóna el dret a lliurar crèdits i cada participant

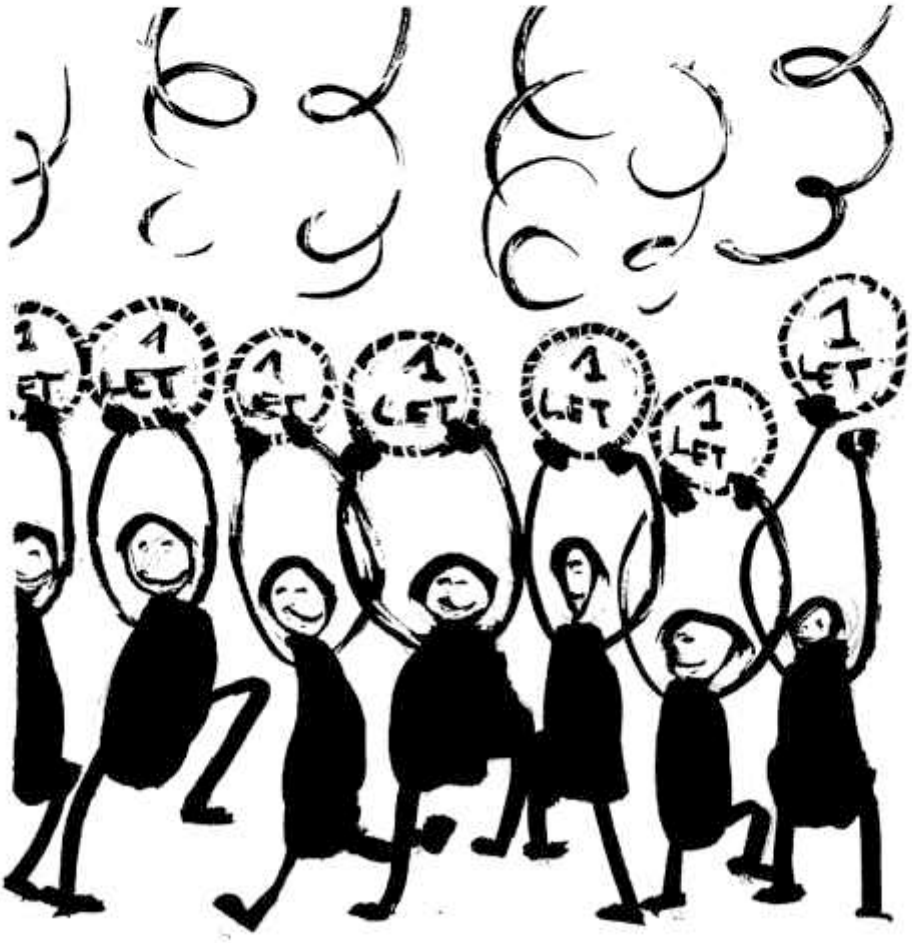

© Eva Virgili

té la obligació de redimir o amortitzar els crèdits que ha posat en circulació. És molt important que les persones que participen en el sistema facin seu fermament aquest compromís. Això funciona més fàcilment en un sistema en el que hi hagi 'membres' formals i un acord escrit. L'acord pot requerir als membres que saldin els seus comptes quan deixin de participar en el sistema. Així, una persona membre amb un balanç deutor seria obligat a adquirir el nombre de crèdits de forma que el seu balanç sigui zero, o potser a pagar el valor equivalent en moneda oficial. Igualment si es fan servir alguna mena de papers o tiquets per a comerciar, un membre a qui se n'hi hagin transferit molts hauria de retornar-ne una quantitat igual o pagar en moneda oficial el valor equivalent.

La renovació periòdica dels membres dóna l'oportunitat a cadascú de confirmar o no el seu compromís. Si una persona deixa de renovar, aleshores les persones encarregades de dur la gestió poden reclamar el seu compromís. La qüestió òbvia és com es pot fer cumplir el compromís? Jo crec que en un sistema de bescanvi basat en la comunitat, contràriament al sistema dominant amb el qual tots hi estem familiaritzats, no ha de dependre de fer complir per força jurídica el compromís. Com en tota àssociació voluntària no hi ha d'haver penalitzacions quan es deshonora el compromís adquirit. En tot cas es pot expulsar de l'associació la persona en qüestió. En sistemes més personals, locals i limitats, com és el cas del sistema de Crèdit Mutu, es pot actuar sense mecanismes formals de fer respectar els compromisos a base de coerció i penalitzacions, simplement confiar amb la bona fe dels membres i amb la subtil pressió social que regula el comportament de qualsevulla comunitat.

Altres accions que ajuden a promoure l'harmonia, l'equitat i la prosperitat de la comunitat

1. Organitzar el sistema de Crèdit Mutu com una organització no lucrativa (no és necessari que sigui una societat, però els sistemes grans és millor que ho siguin).
2. Ser una organització oberta a tenir membres, tant persones físiques com jurídiques (ONG, Coops, empreses, etc).
3. Fer servir tiquets, cupons o rebuts com una opció per a la transferència de crèdits a través de les anotacions al llibre de comptes.
4. Elegir un consell de vigilància amb poders ben definits i limitats.
5. Establir límits de crèdit (dèbit) per als membres d'acord amb una fòrmula ben definida basada en el nivell promig de vendes de cada membre.
6. No donar l'opció de redempció o amortització dels crèdits amb moneda ofical.
7. Si esdevenen problemàtics els balanços sense moviment, pot ajudar el fet de carregar un petit percentatge (en el sistema de crèdits) sobre tots els balanços (creditors i deutors) a la fi de cada període, per a estimular la circulació de crèdits i evitar la paralització dels balanços. El percentatge que es carregui ha de ser el mateix tant pels balanços creditors com pels deutors. Aquestes càrregues també proveiran una font suplementària del sistema de crèdits amb la qual pagar pel funcionament i desenvolupament del sistema. El superàvit que s'obtingui es pot aplicar a projectes de millorament comunitari.

Recursos.

Community Information Resource Center - CIRC.
P.O.Box 42663,

Tucson, AZ 85733, EEUU
e-mail: <circ@mcimail.com>
CIRC és una organització sense afany de lucre que cerca la promoció de la salut comunitària i el canvi positiu donant suport al sorgiment d'estructures de suport mutu, democràcia participativa, auto-suficiència local, tecnologia apropiada, formes de vida sostenibles i micro-empreses. CIRC és un centre de xarxa, una font d'informació i una organització de suport. Proveeix assistència organitzativa, suport administratiu, instrucció, accés a tecnologies de comunicació i ordinadors, enquestes de mercat i d'opinió, recerca interdisciplinària i anàlisi de dades. A despit de les seves activitats regionals, CIRC forma part de xarxes nacionals i globals amb grups concernits en comunitats intencionals, economia comunitària, tecnologia apropiada, justa subsistència i vida sostenible.

E.F.Schumacher Society.
RD 3 Box 76,
Great Barrington, MA 01230, EEUU
Fundada en memòria de l'autor de 'El petit és bonic', la Societat Schumacher treballa per promoure la tecnologia apropiada, l'escala humana i la justa subsistència. Ha patrocinat diversos experiments de bescanvi local.

Ithaca MONEY
P.O.Box 6578, Ithaca NY 14851, EEUU
Ithaca MONEY és un diari de format reduit que publica *Ithaca HOUR* pels seus anunciants. Proveeix informació sobre bescanvis a nivell local i opcions d'auto-ajuda. Les comunitats que desitgin crear programes similars poden obtenir *Home Town Money Starter Kit* per $25 ó 2 1/2 hores d'Ithaca HOURS. El kit inclou 'tots els procediments per iniciar i mantenir formularis, legislació, articles, programes d'ordinador, actualitzacions" i una subcripció a Ithaca MONEY.

Time Dollar Network.
P.O.Box 42160,
Washington, DC 20015, EEUU
tel. 07-1-202-6865200
Oficina d'enllaç nacional per informació sobre serveis de crèdit i programes dòlar temps, incloent un directori i assistència organitzativa.

Regional Atlantic Trading Note Association - RATNA .
P.O.Box, Halifax NS, B3J 2X1 Canadà

Landsman Community Service, Ltd.
1600 Embelton Cres.
Courteney, BC, V9N 6N8, Canadà
tel. 07-1-604-3380213/0214
Landsman és gestionada per Michael Linton, creador del LETS. Aquesta és la font definitiva d'informació sobre la teoria i operació del LETS. Michael és disponible per treballar amb grups que desitgin iniciar un sistema LETS. Ha desenvolupat un joc de simulació anomenat *LETSPlay*, així com el *software* necessari per fer funcionar amb ordinador un sistema LETS. Un nou *software* millorat per portar els comptes, anomenat *NLETS*, ha estat desenvolupat per Michael Linton i Richard Knights.

Libertarian Microfiche Publishing Company.
Contacte: John Zube
7 Oxley St.,
Berrima, NSW 2577, Austràlia
Aquesta és l'única i fenomenal font de material sobre moneda lliure, banc lliure, bescanvi alternatiu i descentralisme. Zube ha convertit en microfitxes més de 300.000 pàgines de material, molt del qual és material de recursos primaris (cartes, papers no publicats) que són difícils de trobar o no són disponibles enlloc.

OZLETS.
P.O.Box 1640, Armidale, Austràlia

Publicació pels LETS d'Austràlia i de més enllà.

New Zealand GREEN$QUARTERLY.
P.O.Box 21140,
Christchurch, Nova Zelanda
tel. 07-64-3-661992
GREEN$QUARTERLY proveeix un ensamblatge comprensiu d'informació aplegat de diferents sistemes LETS que funcionen a Nova Zelanda (41 al darrer recompte). Aquesta font és un 'tresor' per aquelles persones que vulguin mantenir-se informades sobre els desenvolupament dels sistemes LETS i de crèdit mutu en general. G$Q dóna informació sobre com els actuals sistemes en funcionament han fet front als diversos problemes i preocupacions. Dóna també accés a recursos materials com ara nou *softuare* i guies d'administració.

LETSLink UK Network.
61 Woodcock Road, Warmisnter, Wiltshire, BA12 9DH, Regne Unit
Una xarxa pel sistema LETS que manté en contacte els grups i individus amb els desenvolupaments del LETS arreu del país. Ofereix una gran varietat de recursos i documentació, incloent un butlletí, un *LETS Starter Pack* (per 5 lliures) i una llista de contactes al Regne Unit.

Llibres i articles.

- Cahn, E.S. & J.Rowe, Time Dollars, Rodale Press, Emmaus, PA, 1992
- Cooper, G.L., "Money With a Message", Resurgence No.163 (UK), March-April 1994
- Greco, T.H.Jr., *New Money for Health Communities*, T.H.Greco Jr. Publisher, P.O.Box 42663, Tucson, AZ 85733, 1994; $18.95
- *Money and Debt: A Solution to the Global Crisis*, 2nd. edition, T.H. Greco Jr. Publisher, 1990; $10
- Kennedy, M., *Interest and Inflation Free Money: Creating an exchange medium that works for everybody and protects the earth*, Seva International, Okemos, MI 48864, 1995
- Hobson, R., "The Amazing Growth of LETS in the UK", LETSlink Newletter (UK), May, 1993
- Lang, P., *LETS Work: Rebuilding The Local Economy*, Grover Books, Bristol (UK), 1994
- Linton, M. & T.Greco, "The Local Employement and Trading System", *Whole Earth Review*, No.55, Summer 1987
- "Local Employement and Trading Systems: How Do They Work?", *IRED Forum* No.48, July-September 1993.
- Mitchell, R.A. & N.Shafer, *Standard Catalog of Depression Scrip of the United States: The 1930s Including Canada and Mexico*, 1st. edition, Kraus Publications, Iola, WI, 1984
- Reising, J., "Bonds that Brougth a Boom", *New Economics* #20, London, England, winter 1991
- Riegel, E.C., *Flight from Inflation: The Monetary Alternative*, The Heather Foundation, Box 4, Waterford, VA 22190, 1978
- *Private Enterprise Money: A Non-Political Money System*, Harbinger House, New York, 1944
- Sulizio, P.E., *Commercial Barter Exchanges in Society: an address presented at the Chicago Association of Commerce and Industry*, Chicago, September 18, 1985, International Reciprocal Trade Association, 9513 Beach Mill Road, Great Falls, VA 22066, 1985

EL PROGRAMA YA WANANCHI. (I)
Pla d'Acció dels Ciutadans per al decenni de 1990.

El programa Ya Wananchi és un dels documents bàsics de l'ecologisme. Aquest programa és fruit de multitud esforços de persones, grups, moviments de ciutadans i ONG'S d'arreu del món que lluiten per aconseguir un desenvolupament ambientalment adequat des del nivell bàsic a l'internacional. El Programa Ya Wananchi és una síntesi de totes aquestes aportacions en el qual es concreten tota una sèrie de conclusions essencials sobre els criteris de les ONG'S, el seu caràcter alternatiu, els seus punts flacs, centrant-se en els reptes que afronten tant els governs com els ciutadans, el tema clau dels quals és la participació activa en la construcció d'un món nou, un món socialment més just i ecològicament més idoni que aquell que avui vivim. En aquest primer lliurament incloem l'anàlisi de la situació actual i els principis de partida. En els propers números de VIA FORA!! publicarem els compromisos a què van arribar tots els participants i la crida que van fer als governs i al sector privat.

Font: Programa Ya Wananchi. Plan de Acción de los Ciudadanos para el decenio de 1990. Aprovat a Las Raices del Futuro. Conferencia Mundial de ONG en relació amb la Cimera de la Terra de 1992. París 17 a 20 de desembre de 1991. Publicat per Enviroment Liaison Centre Internacional (ELCI). Centro Internacional de Enlace para el Medio Ambiente (CEMA) P.O. Box 72461, Nairobi, Kenya, febrer de 1992.

The programme Ya Wananchi is one of the basic documents of ecology. This programme is the result of many efforts of persons, groups, citizen movements and NGO's around the world who fight to achieve an environmentally adequate development, from a basic to an international level. The programme Ya Wananchi is a synthesis of all these contributions, which reflects a whole series of essential conclusions on the criteria of the NGO's, their alternative character, their week point. It focuses on the challenges faced up to by both governments and citizens the key theme of which is the active participation in the construction of a new world, a world to be socially more fair and ecologically more idoneous than the one in which we live today. In this first part we include the analysis of the present situation and the basic principles. In the following editions of VIA FORA! we shall publish the commitments agreed upon by all participants and their call to governments and the private sector.

Source: Programme Ya Wananchi Plan of Action of the citizens for the decade of 1990. Approved at LaS Raices del Futuro. World-wide Conference of NGO related with the World Conference of 1992. Paris, 17th to 20th December 1991. Published by Environnement Liaison Centre International (ELCI). Centro Internacional de Enlace para el Medio Ambiente (CEMA) P.O. Box 72461, Nairobi, Kenya, February de 1992

La Ya Wananchi-programo estas unu el la bazaj dokumentoj de la ekologismo.Tiu ĉi programo estas la rezulto de multegaj klopodoj de homoj, grupoj, civitanaj movadoj kaj NROj tutmonde kiuj batalas por atingi median adekvatan evoluon ekde la baza nivelo ĝis la internacia. La Ya Wananchi-programo estas sintezo de ĉiuj el tiuj ĉi kontribuaĵoj en kiu konkretiĝas serio da esencaj konkludoj pri NRO-kriterioj, ĝia alternativa karaktero, ĝiaj malfortaj punktoj kun insisto pri la defioj kiujn alfrontas tiel la registaroj kiel la civitanoj, kies ŝlosiltemo estas la aktiva partoprenado en la konstruo de nova mondo, mondo socie pli justa kaj ekologie pli kapabla ol tiu en kiu ni hodiaŭ vivas. En tiu ĉi unua liverajo ni enmetas la analizon de la nuntempa situacio kaj la star-principoj. En la venontaj numeroj de Via fora!! *ni publikigos la kompromisojn kiujn atingis ĉiuj partoprenantoj kaj la alvokon kiun ili faris al la registaroj kaj al la privata sektoro.*

Fonto: Ya Wananchi-programo. Agadplano de la civitanoj por la jardeko 1990. Aprobita ĉe: Las Raices del Futuro. Tutmonda Konferenco de la NROj rilate la Pintkunveno de la Tero 1992. Parizo 17-20 de decembro 1991.Publikigis: Enviroment Liaison Centre Internacional (ELCI).Centro Internacional de Enlace para el Medio Ambiente (CEMA) P.O. Box 72461, Nairobi,Kenja, februaro 1992.

Preàmbul

De cop i volta és com si neixés una nova terra. Gent de tot el planeta comencen a fer-se càrrec del seu propi destí, construint una xarxa expansiva de solidaritat i d'invenció social. Els seus orígens són diversos: habitants de zones de tuguris en les ciutats, contribuents urbans, camperols no assentats, famílies indígenes, activistes ambientals, professionals disgustats, graduats i analfabets, dones potenciant-se a si mateixes, adolescents marginats, artistes inspirats, educadors bàsics, pacifistes veterans, profetes somrients, mares i pares de nens i nenes i molts altres constructors de llibertat humana en les acaballes d'un segle surcat per les cicatrius del terror totalitari. La certesa que comparteixen va més enllà de la revolució més desitjable i és més fort que qualsevol cimera. El seu compromís irreversible vincula el visionari amb la víctima, el fort amb el dèbil, l'estimat amb el solitari. Cadascun de nosaltres cerca un lloc en aquesta nova creació col·lectiva. Disposem de molts instruments. L'única cosa que necessitem urgentment és autoafirmació. Més enllà de les paraules i les ombres. Com a nens que per primera vegada veuen un arc de Sant Martí. En nom d'una creixent celebració planetària.

Compartim una crisi, la ruina de l'aire i l'aigua neta, del sòl i de la diversitat biològica que són requisits de la nostra existència comuna. I compartim un destícomú, encara no escrit. Vinculats amb nosaltres en una xarxa de parentiu, tots els éssers vivents són interdependents quan usen, comparteixen, netegen i reaprovisionen els elements fonamentals en què es recolza la vida, ja que per la pròpia naturalesa de les coses les deixalles d'uns han estat sempre aliment d'altres.

Els dos darrers segles han estat un període molt destructiu. Hem contaminat el sòl, l'aigua, i l'aire i conduït a l'extinció moltes societats humanes i incomptables espècies de flora i fauna silvestres. Hem empantanat els rius, arrancant els antics boscos, enverinat la pluja i obert forats en el cel. La ciència ens ha portat alegria però també dolor, i la prosperitat del món industrial s'ha aconseguit a un preu paorós.

La ciència ens ha ensenyat que tota la creació és matèria i energia interactuant en una elegant dansa vital, i que la diversitat biològica i cultural és el fonament de l'estabilitat. En algunes idees ressona la veritat; algunes conviccions són inherentment certes; algunes visions s'originen en el centre del mateix cor de la nostra existència. Així com la justícia social i la igualtat d'oportunitats, amb independència del sexe, el color o la raça, són objectius no negociables d'una comunitat humana saludable, així també determinats principis biològics, ecològicament fonamentats i moralment inspirats, han de convertir-se en elements essencials d'una nova política d'esperança. I allí on els nostres coneixements siguin tan limitats que ens impedeixin fer una estimació raonable, hem d'errar sempre pel costat de la prudència. Aquests preceptes han de constituir la base dels nous sistemes de valors i conviccions en el marc dels quals hauran de viure les futures generacions.

L'actual ordre mundial.

En el darrer decenni del present segle ens toca viure en un món que lluita per fer front a problemes crítics, entre els quals cal esmentar, en el context del medi ambient i el desenvolupament:

Sistemes de govern que escindeixen conques hidrogràfiques i ecoregions i subjugen l'individu i les comunitats locals, el seu entron potencial i pràctiques tradicionals, per afavorir un control econòmic i polític altament centralitzat que destrueix la seva auto-

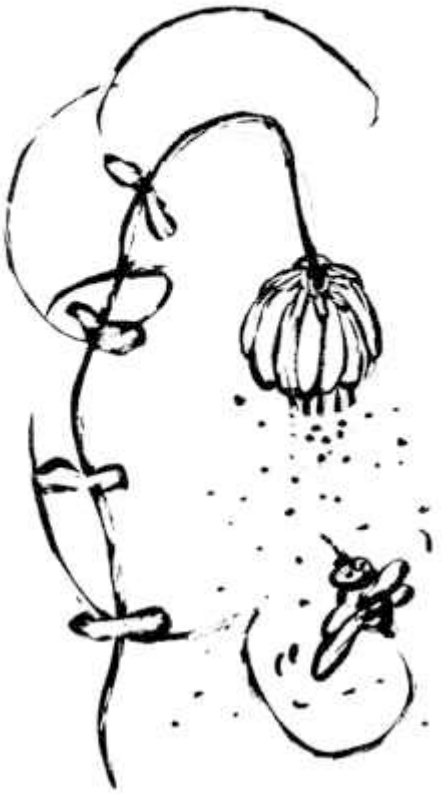

© Eva Virgili

milions de dòlars dels Estats Units, perdent al mateix temps més de 200.000 milions de dòlars en fuga de cervells, relacions d'intercanvi cada cop pitjors i mesures proteccionistes en els països industrialitzats. El resultat de tot això és que les poblacions del Sud reben menys inversions en escoles, hospitals i medi ambient.

Un sistema militar que és incompatible amb el desenvolupament sostenible. Massa habitants del món pateixen encara estralls de la guerra, que és al mateix temps la causa més greu de danys al medi ambient. L'amenaça de destrucció massiva es cerneix encara sobre la humanitat. La Guerra del Golf va posar de manifest que la guerra se segueix acceptant como a instrument de política. Després de la disolució del Pacte de Varsòvia, el lògic hauria estat disoldre l'OTAN. En comptes d'això, s'ha enfortit amb objecte d'utilitzar-la

estima, el seu sentit d'identitat i la seva capacitat per autogovernar-se, imposant-los-hi solucions externes que en la seva majoria són ecològicament destructives i socialment injustes.

Un sistema de mercat mundial en plena expansió que explota els recursos naturals del món, malgrat que en gran mesura sols beneficia una petita minoria i que, encara pitjor, fixa els preus dels productes amb total independència dels costos ecològics de la producció, despreciant el futur o transmetent els seus costos als pobres del món, que tot sovint viuen en els marges de l'hàbitat humà.

Un sistema financer mundial en el que els pobres es troben aviu presos en les provervials urpes de l'usurer ("no puc pagar, però pagaré"), com a conseqüència del qual el Sud transfereix anualment al Nord uns 50.000

© Eva Virgili

com a instrument per preservar l'hegemonia mundial. El procés de desintegració dels règims totalitaris a l'Europa central i oriental ha derivat en guerra en alguns països i la guerra està a punt d'esclatar en altres. Àdhuc les activitats militars "normals" en temps de pau segueixen repercutint molt negativament en el medi ambient.

Una cultura mundial en la que la diversitat cultural del món —que alhora és resultat històric de la diversitat ecològica del món— és subjugada i destruïda pels processos econòmics i tecnològics dominants, com a conseqüència del qual la violència, tant estatal com civil, creix en tot el món a mesura que les poblacions reprimides reafirmen llur identitat cultural i els pobles indígenes amb economia de subsistència lluiten per recuperar o retenir la terra que els sosté.

Un estil de vida i un sistema mundial de valors per als quals mai no n'hi ha prou, quan n'hi ha tant d'innecessari i que és incapaç de reverenciar la terra sagrada i les seves incomptables llars.

Una estructura de poder mundial en la que la força econòmica es tradueix en hegemonia política i militar, en contradicció amb les exigències d'un ordre mundial democràtic. Juntament amb l'establiment de centres exclusius de poder, com el G7, aquestes estructures devaluen i soscaven el paper de les Nacions Unides com agent de pau i de promoció de valors humans fonamentats en el consens i la sostenibilitat.

Una ceguesa mundial respecte a les dones, el 50% de la població del planeta, com a conseqüència del la qual s'ha despreciat reiteradament llur paper i llurs contribucions i aportacions al desenvolupament social, econòmic i humà i a la protecció del medi ambient. Estratègies i projectes de desenvolupament no adaptats a les especials característiques dels ecosistemes en els quals s'apliquen, amb la conseqüent degradació de les regions muntanyoses, les zones costaneres, els boscos, els deserts, les regions semiàrides i l'entorn vital humà.

La degradació dels assentaments humans, inclosa la creixent urbanització, la decadència de les economies rurals i la manca d'una planificació estratègica o local eficaç, amb el conseqüent agreujament de les desigualtats socials i econòmiques de tot tipus i l'amenaça de frustrar tots els esforços per lograr un desenvolupament sostenible. La manca de llar i de terra a escala mundial es deu a les guerres, als desastres i a la privació de terres que pateixen els pobres com a conseqüència de les pressions comercials per al "desenvolupament". A l'urbanització acompanya una pobresa extrema, amb manca de serveis urbans, que repercuteix greument en la salut i el temps dedicat al treball de les dones i els nens en particular.

La degradació de la salut humana és conseqüència inevitable de la degradació del medi ambient. En no comptabilitzar-se la salut humana com un recurs essencial en planificar i avaluar el desenvolupament en el seu conjunt, les comunitats regionals i mundials recauen en un cicle descendent i insostenible d'aprofitament dels recursos.

La creixent exposició a diversos residus perillosos i productes químics tòxics té efectes negatius sobre la salut humana. A més a més dels desastres ecològics que es produeixen periòdicament (Bhopal, Txernobil, etc.), molts canvis crònics poden ser especialment perillosos per a futures generacions en forma d'errors congènits, retràs mental, augment de la mortalitat infantil, etc.

La raó fonamental d'questes amenaces mundials és un procés de desenvolupament voraç, del que la civilització industrial del món, en confabulació amb les seves avantguardes en el Sud, n'és la principal responsable.

Necessitem una forma distinta de desenvolupament, que sigui sostenible i en la que es doni prioritat als problemes ecològics i socials de tota la humanitat i les futures generacions. Nogensmenys, aquest desenvolupament sostenible és incompatible amb el creixement quantitatiu. Per conseqüent, el concepte de desenvolupament sostenible, tal com figura en l'informe Brundtland, és inherentment contradictori.

Com comprendre la crisi mundial. Actualment vivim en un món on tots els "paradigmes de desenvolupament" semblen ensorrar-se. Els països industrialitzats han seguit sense excepció un camí en el que s'ha fet tot el possible per no integrar els costos ambientals i socials i en el que s'ha passat per alt la possibilitat d'utilitzar els fluxes de recursos renovables entre biorregions. L'acumulació de riquesa en el Nord ha estat tot sovint un factor de destrucció ambiental i social en el Sud. En el mateix Nord la desocupació és avui dia un factor que afecta a 20 milions de persones, sense que es vegin gaires possibilitats de resoldre el problema en un futur pròxim. "El dualisme" no és, per tant, un atribut especial del Sud. El control social de l'aprofitament de la tecnologia brilla també per la seva absència en el camí de desenvolupament emprès pels països industrialitzats. Al mateix temps, tant els països d'Europa central i oriental com els països aclaparats pel deute del món en desenvolupament són també víctimes de pautes d'ús de recursos naturals extremadament predatòries. De no modificar-se aquestes circumstàncies, aquests països no podran aconseguir un desenvolupament equitatiu i sostenible.

En molts països del Sud —i el mateix pot dir-se en bona mesura dels països "intermedis" del Nord i el Sud, com ara els països mediterranis— una sèrie de factors externs han tingut un paper crític en l'estancament econòmic: la trampa del deute, una relació d'intercanvi adversa i el neoproteccionisme dels països industrialitzats. Aquests factors han de ser eliminats per a què el Sud pugui desenvolupar-se en el futur. El decenni de 1980 s'ha descrit com "decenni perdut" en vàries parts del món. Per als països d'Europa central i oriental el decenni ha estat possiblement un temps d'esperances i de frustració, aquesta darrera perquè el paradís del consumidor occidental no s'aconseguí tan aviat com es va donar una oportunitat a la democràcia (formal). Creiem fermament que per fer front a la crisi ecològica mundial i no extendre una pauta de consum totalment insostenible a altres parts del món fa falta un "ajustament estructural" en el món industrialitzat, que per la prodigalitat i malgastament del seu sistema de consum i els sistemes de producció associats és el causant de la majoria dels problemes ecològics. Per al seu ajustament estructural, els països del Nord poden rebre ajuts de comissions d'altres parts del món, com la missió de quatre persones del Sud enviada als Països Baixos, que va realitzar un penetrant anàlisi de les contradiccions d'aquesta societat, afirmant el següent:

"En cert sentit, podria afirmar-se que la civilització occidental i els pobles del Nord pateixen un cas incurable de drogaadicció. Per molt clarament que se'ls comuniqui que la seva conducta és destructiva per a ells i també per a altres, no poden controlar-la. Segueixen consumint més i més, exceptuant que se'ls hi impedeixi fer per la força."

Els països industrialitzats tenen l'obligació moral de reemborsar el "deute ecològic" que han acumulat. Però per aconseguir un desenvolupament equitatiu i sostenible, tampoc els països en desenvolupament han d'amagar

que el seu model de "creixement mitjançant desigualtat" està assolint els seus límits, deixant en la seva estela ingents tensions socials i danys ecològics. Els governs del món en desenvolupament han d'aprendre a confiar en els seus propis pobles i en la capacitat de les seves comunitats per administrar els seus recursos naturals.

Pel que fa als països d'Europa central i oriental, l'estat econòmic que avui dia afecta les seves opcions s'ha vist principalment determinat per factors interns, com els enormes deutes, en alguns casos impagables, la indústria antiquada, una producció malbaratadora, etc. tot el qual ha exacerbat la crisi ecològica en la regió. Tanmateix, en bona mesura la solució d'aquests problemes està en mans de l'Oest. Això és així perquè els greus problemes del deute, l'escassetat de recursos de capital i la diferència de tecnologies redueixen la possibilitat que aquests països determinin automàticament les seves pautes de desenvolupament. Aquestes circumstàncies obliguen els països d'Europa central i oriental a marxar simultàniament en dues direccions oposades, cap d'elles sostenibles. En aquestes societats hi ha una forta tendència a adoptar acríticament el model de desenvolupament del Nord hiperconsumidor. Una forma de desaprofitar les capacitats humanes i els recursos de la naturalesa es canvia per una altra que condueix al mateix, mentre que els acabats d'arribar intenten desenfrenadament i patètica aconseguir el Nord. També és provable que els amenaci una nova espècie de colonització i que emprenguin el mateix camí que el Sud. Nogensmenys, la seva millor oportunitat rau en el període de transició. Si les esmentades pressions poguessin mitigarse, els països d'Europa central i oriental tindrien més possibilitats de desenvolupar-se en una forma més sostenible. La cooperació equitativa entre l'Est i l'Oest, la comprensió mútua del Sud i els països d'Europa central i oriental a tots els nivells obre la possibilitat que s'arbitrin solucions ambientals més adequades per facilitar aquest procés. Els països d'Europa central i oriental tenen la sort de poder aprendre no sols dels errors sinó també dels encerts de l'Oest i el Sud. Paradoxalment, l'expansió occidental en els països d'Europa Central i Oriental, en el seu caràcter de mercats nous i no explotats, és un desavantatge per a l'Oest i, de fet, per a tot el planeta, perquè demora l'opció de solucions sostenibles a la crisi mundial.

Reconeixem i afirmem que el dret dels pobles i de les comunitats a un lloc on viure en seguretat i amb dignitat és un dret natural: el sòl, els boscos, els cursos d'aigua i l'aire. Aquest dret humà està internacionalment reconegut i codificat com a dret a un habitatge adequat en molts instruments de drets internacional, entre ells la Declaració Universal dels Drets de l'Home (article 25) i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (article 11).

Estem persuadits que l'única forma en què els éssers humans poden viure en harmonia amb el proïsme i amb la naturalesa és respectant la capacitat de les dones i la pluralitat cultural; creant un món més just, més frugal i més igualitari en termes econòmics; desenvolupant un sistema tecnològic de rostre humà fonamentat en l'autosuficiència i les necessitats endògenes; i desenvolupant un sistema de govern, tant mundial com nacional, fonamentat en la "democràcia participativa/ bàsica" en la que tots els éssers humans disfrutin del dret a la informació i de l'accés als mecanismes que els permetin participar en els processos d'adopció de les decisions que afectin el seu progrés, la seva cultura, la seva salut i el seu entron, i en el que el respecte pel destí

evolutiu de totes les espècies i per la integritat dels sistemes naturals sigui un principi ètic fonamental.

La pluralitat cultural és essencial. Necessitem pluralitat cultural tant per a la pau com per a la sostenibilitat ecològica, perquè els éssers humans som membres d'ecosistemes. Les diverses ecorregions del món ens han fet comportar-nos i viure de manera diferent i adquirir distintes visions del món. Al mateix temps, el fet de ser part de la biosfera ens imposa un sentit d'unitat comuna. És aquesta "diversitat en la unitat" i "unitat en la diversitat" el que tots nosaltres —ciutadans i, sobretot, governs— hem d'aprendre a apreciar i respectar. La pau i l'harmonia no poden fonamentar-se en la sobèrbia cultural generada pel poder econòmic, tecnològic o militar. També és essencial aturar les pautes de prodigalitat en el consum de les classes privilegiades del món i canviar-les sense demora, ja que respecte als danys ecològics mundials són un factor molt més important i amenaçador que el creixement del nombre de pobres en el Sud. La sostenibilitat ecològica exigirà respecte a la contribució de les dones i a la seva capacitat d'aportar coneixements especials a l'ordenació del medi ambient, així com igualtat en el grau de responsabilitat personal que s'exigeix als homes i dones en les seves contribucions a la sostenibilitat. Un creixement econòmic equitatiu —centrat no sols en els pobres i les seves necessitats bàsiques sinó també en les necessitats específiques de desenvolupament de les dones en termes d'alimentació, educació, atenció de salut i oportunitats d'ocupació— pot per si mateix representar un important paper en la reducció del creixement demogràfic, com s'ha demostrat en vàries parts del món en desenvolupament.

La resposta dels pobles

Ens enorgullim que el moviment de ciutadans en pro del medi ambient i el desenvolupament, cada cop més divers i que ara arriba a tots els racons del globus, hagi aconseguit que aquests problemes ocupin un lloc preeminent en la consciència mundial. Després de quasi bé tres decennis d'activa lluita i movilització, el moviment té en el seu haver importants guanys, entre els que cal citar els següents:

El moviment ha reafirmat la necessitat que els éssers humans acceptin les restriccions establertes per la natura i visquin en harmonia mútua i amb totes les altres espècies, necessitat que avui és generalment acceptada, especialment pels joves i el públic ambientalment conscient.

El moviment ha posat en qüestió la visió tecnocràtica de la societat i ha reafirmat el principi de la "democràcia participativa", és a dir, que no n'hi ha prou en tenir dret a elegir cada pocs anys uns quants representants en el parlament per després permetre'ls-hi adoptar totes les decissions amb ajuda dels seus buròcrates i tecnòcrates, sinó que tots els ciutadans tenen dret a participar en els processos d'adopció de decisions que afecten quotidianament tant a ells com al seu entorn. Avui dia s'accepta que tots els éssers tenen drets sobre el seu propi entorn.

El moviment ha reafirmat els drets humans i ambientals de grups marginalitzats i grups sense vot polític, des de les dones i els nens fins a les comunitats indígenes, els nòmades i els pescadors tradicionals, revitalitzant així el respecte a la pluralitat cultural mundial, que es va perdre totalment durant 500 anys de colonialisme i fou succeït per una sobèrbia tecnològica extraordinària en la darrera meitat del segle XX.

Ens comprometem seriosament a construir una forma de vida sostenible.

Especialment, ens comprometem a escoltar els pobles aborígens i indígenes del món, a aprendre d'ells i a treballar amb ells. Tenen tots els coneixements, saviesa, experiència i aprenentatge espiritual necessaris per sostenir la terra i les seves comunitats. D'ells estem aprenent a canviar la nostra forma de treballar i de viure, de prendre decisions i de compartir i cuidar junts.

La tasca dels activistes de nivell bàsic, tant en el Nord com en el Sud, ha demostrat reiteradament la possibilitat d'establir sistemes alternatius, ecològicament fonamentats, ambientalment idonis, altament productius i de base popular per a l'ordenació de l'energia, l'agricultura i els recursos naturals, fonamentats en l'autorespecte, l'autosuficiència i les necessitats endògenes. En particular, el moviment ha demostrat, per mitjà de satisfactoris projectes ambientals iniciats, administrats i dirigits per dones (com s'ha exposat en l'Assemblea Mundial de la Dona i el Medi Ambient) que les dones, per llurs capacitats, funcions i experiències, poden contribuir concretament i valuosa a les activitats relacionades amb el medi ambient i el desenvolupament de tecnologia alternativa sostenibles.

Per sobre de tot, el moviment ha ajudat a crear una consciència planetària de que sols hi ha "un món" i de la nostra integritat bàsica com "una humanitat". Constituïm, en definitiva, una unitat com a membres de l'espècie humana, part d'una biosfera vivent. El que fem en una part del món repercuteix en darrera instància en altres; el que els rics del Nord o del Sud fan als pobres del món reverteix en darrera instància sobre ells com el seu propi problema. Hem demostrat efectivament que es pot construir un nou món, un món més ecològicament idoni i socialment just que el que avui tenim. Hem d'aprofitar el nostre passat treball i els nostres assoliments per

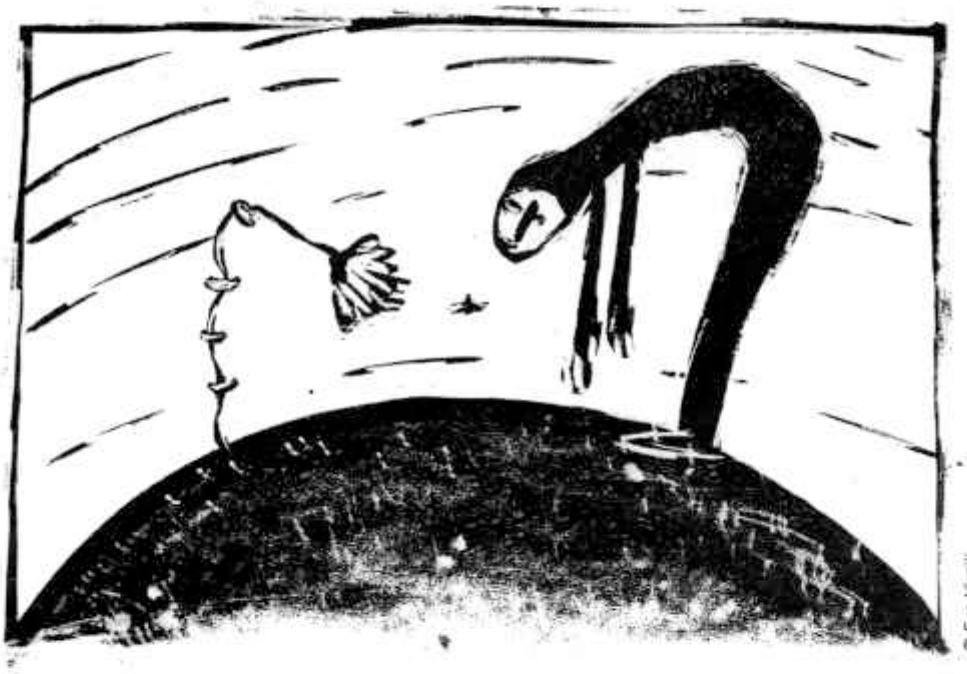

© Eva Virgili

construir el que creiem adequat i combatre el que creiem erroni. Instem també a les autoritats mundials participants en la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament a que no vagin a aquesta reunió crucial —en un moment en què el món afronta una extraordinària crisi en matèria de medi ambient i desenvolupament— amb mesquins programes personals i nacionals. Han de portar a sobre una visió del segle XXI i la imatge d'una nova forma de fer les coses. El que van a determinar és el nostre futur, i no els perdonarem pas si són incapaços de progressar vers la justícia i la regeneració de la Terra.

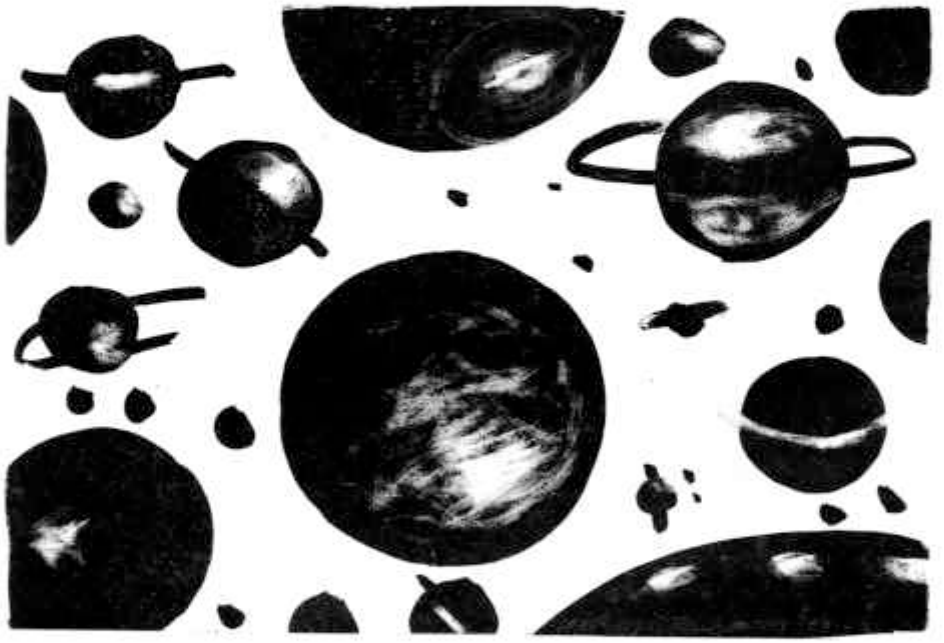

© Eva Virgili

Principis.

Tots han d'entendre que el principal problema no és protegir el medi ambient *per se*, sinó administrar els recursos ambientals en la forma que millor permeti aconseguir un desenvolupament social, econòmic i físic sostenible. Els principis que s'han d'aplicar han de considerar-se holístics i interdependents i incloure els següents:

– Ha de mantenir-se la integritat ecològica, inclosa la reducció de la vulnerabilitat social i cultural.

– La satisfacció de les necessitats bàsiques de tots és inequívocament el primer deure de la humanitat en el pla local, nacional i mundial.

– S'han de garantir i satisfer totes les necessitats materials i no materials i els drets de les generacions presents i futures del món, i en particular el dret de tota dona, home i nen a viure en pau, seguretat i dignitat.

– S'han de crear condicions que facilitin i sostinguin l'autodeterminació social especialment l'autonomia, l'autosoficiència, la democràcia participativa i la integritat cultural.

– S'han d'establir i mantenir a tots els nivells d'organització humana el nivell internacional d'equitat respec-

te a les necessitats materials i supramaterials humanes en termes de sexe, religió i raça.

Això ens hem de recordar a nosaltres mateixos.

Tota vida és sagrada. Tanmateix, mentre consumim els fruit de la Terra, l'hem portat al llindar de la destrucció i amenacem la continuïtat de la nostra existència en la nostra pròpia llar. El que fem a la terra ens ho haurem fet a nosaltres mateixos i ho haurem fet als nostres fills. Reconeixent-ho així, exposem els següents principis per viure equilibradament en un planeta sa.

Això hem d'aprendre i ensenyar als nostres fills.

Integritat de la creació: La terra, amb les seves diverses formes de vida, és un tot en funcionament. Tenim una obligació urgent de respectar totes les formes existents en aquesta xarxa de vida i preservar-les per a futures generacions.

Comunitat en la diversitat: Els pobles de la terra constitueixen una comunitat mundial la salut, pau i benestar de la qual depenen del nostre respecte a la riquesa i diversitat de cultures, conviccions, tradicions i grups indígenes.

Solidaritat i responsabilitat: Els principis de la cooperació activa entre els pobles, el respecte dels drets humans i la democràcia participativa, inclós l'accés a l'educació i a la informació, són requisits previs d'una societat equitativa, pacífica i justa.

Desenvolupament sostenible: Totes les nostres activitats han de desenvolupar-se dins dels límits de la capacitat de la terra per regenerar-se.

Nova forma de pensar: Reconeixem la necessitat de crear noves estructures econòmiques, socials i de seguretat que reflecteixin els vertaders costos i beneficis ecològics, socials i culturals.

Això hem de fer.

Ens comprometem, en funció dels anteriors principis, a cuidar i restaurar l'equilibri de la terra, per ser l'única forma en què podem sostenir-nos nosaltres mateixos i sotenir futures generacions.

Per tot això, proposem, en primer lloc a nosaltres mateixos i en segon lloc als governs i altres agents, el següent pla d'acció per avançar vers un món socialment més just i ambientalment més segur.

En la continuació:

2ª part: Els nostres propis compromisos.

3ª part: Crida als governs.

Crida al sector privat.

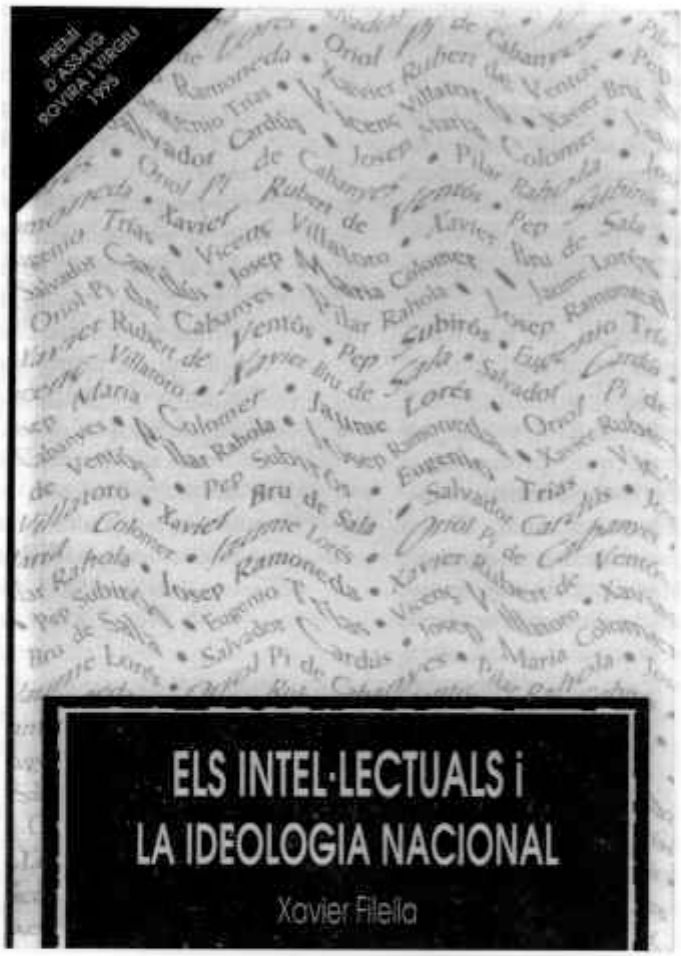

ELS INTEL·LECTUALS I LA IDEOLOGIA NACIONAL. Xavier Filella

Col·lecció El Mèdol-Fòrum, núm. 13, Edicions El Mèdol. Tarragona, març 1996. 72 pàgines

Aquest llibre té una significació especial per a nosaltres. L'abril del 1994, el Xavier (amic i col·laborador de Via fora!!) llegia la seva tesina de graduació en sociologia i l'hivern del 1995 en feia una presentació resumida en aquesta revista[1]. Un treball de síntesi de l'esmentada tesina fou guardonat amb el 6è Premi d'Assaig Rovira i Virgili, convocat per Òmnium Cultural

del Tarragonès, i ha acabat convertint-se en el llibre que us presentem.

En ell, i de bon començament, l'autor constata que el fet nacional es troba en l'origen d'una radical modificació de l'actual mapa europeu, com un element irresolt i de present, realitat nacional que es complica amb una creixent multiculturalitat qüestionadora de les tradicionals identitats nacionals unidimensionals.

Després de definir els dos models bàsics de nació (idea política i idea cultural), l'autor afirma que tota nació necessita un moviment nacionalitari que actuï com element clarificador, i considera que són els intel·lectuals qui formen el grup que protagonitza aquest moviment que conforma decisivament el conjunt nacional. El seu estudi, doncs, serà indispensable per comprendre les idees de nació que conformen una determinada societat, en aquest cas la catalana. Dit altrament: si la ideologia és indispensable en l'origen i evolució de la nació, és doncs imprescindible l'anàlisi dels seus ideòlegs.

En conseqüència, els objectius del llibre són avaluar les idees de nació teoritzades des dels diferents àmbits del catalanisme en el darrer període històric, donar una visió global de la teoria política nacional als Països Catalans i oferir els elements per a una comprensió més profunda de la situació històrica que vivim actualment. Per això analitza les aportacions d'onze autors que han protagonitzat el debat sobre l'ideari nacional des dels anys vuitanta en un ampli arc polític: Xavier Bru de Sala, Salvador Cardús, Josep Maria Colomer, Jaume Lorés, Oriol Pi de Cabanyes, Pilar Rahola, Josep Ramoneda, Xavier Rubert de Ventós, Pep Subirós, Eugenio Trías i Vicenç Villatoro.

Tots ells coincideixen en ressaltar la complexitat i el pluralisme de la societat catalana actual i en rebutjar els elements mítics, ètnics o racials com a definidors de la categoria de nació, a la vegada que en destaquen la historicitat i fan del pacte polític un element essencial en la seva concepció. Tanmateix, els temes de la llengua i de l'encaix de Catalunya dins d'Espanya (qüestions que, en darrera instància, han definit i defineixen tant la idea de nació com la mateixa confrontació entre la idea d'una nació catalana la idea d'una nació espanyola) marquen les grans diferències entre ells.

En definitiva, un llibre bàsic i útil per poder entendre l'actual realitat sòcio-política catalana.

(1) Vegi's: Xavier Filella, *Nació, ciutadania i multiculturalitat*, dins de VIA FORA!! núm 45 Volum V, hivern de 1995, pp. 374-380.

Milagros Vallès

ENTREVISTA AMB PEPE BEUNZA

àngels, Eugeni Chafer, Joan-Ramon Gordo

Relacionat amb el moviment escolta i el cristianisme compromès, Pepe Beunza, valencià, estudia enginyeria tècnica agrícola i desenvolupa una diversa activitat social. Molt aviat entra en contacte amb el concepte d'objecció de consciència, i el 1971 es transforma en el primer objector de consciència al servei militar de l'estat espanyol.

De la seva lluita, dels seus anys a la presó i de les seves vivències en parlem tot seguit.

Related with the scout movement and a committed christianism, Pepe Beunza, from Valencia, studied agricultural engineering and displayed a very diversified social activity. Very soon he got in contact with the concept of conscientious objection, and in 1971 he became the first conscientious objector to military service of the Spanish State.

The following lines will tell you about his struggle, his years in prison, his experiences.

En rilatoj kun la skolta movado kaj la engaĝita kristanismo, Pepe Buna, valenciano, lernas agroteknikan inĝenierarton kaj plenumas pluruarian socian agadon. Tre frue rilatiĝas kun la konsciencobjektado kaj en 1971 fariĝas la unua konsciencobjetado militserva en la hispana stato.

Pri lia lukto, pri liaj karceraj jaroj kaj pri liaj traviuafoj ni sekue interparolas.

—Quin és el primer contacte que tens amb la no violència?

—Una mica va ser per casualitat. Tot un grup de joves ens reuníem a València en un bar, un bon dia va passar per allí un personatge que anava a aprendre el cultiu de l'arròs. Ell va ser qui ens va explicar que a França hi havia una comunitat de no violents. Va ser tota una troballa, una novetat. Aquell estiu, un amic meu va anar a veure aquest comunitat: es tractava de la Comunitat de l'Arca, que es trobava al sud de França. Va tornar molt entusiasmat. A l'estiu següent hi vaig anar jo amb un altre company. Allí va ser on vam conèixer els primers objectors.

El ioga, la música, l'agricultura ecològica, el dejuni, la lluita no violenta, l'objecció, la meditació... van ser tota una sèrie d'idees que per a una persona com jo, als dinou anys, que era com una esponja, va representar tota una sotragada intensíssima i extraordinària.

—Aleshores, a França, ja estava reconegut el servei civil...

—Sí. Arran de la guerra d'Algèria, al 1963, a França es regularitza. La Comunitat de l'Arca hi va participar a fons en aquest moviment. Molt aviat vàrem conèixer al pirineu francès un grup d'objectors que estaven fent el servei civil.

A Barcelona hi havia un grup d'Amics de l'Arca. Hi vam connectar i des d'aleshores vam treballar força junts. Cada estiu realitzàvem a Castellterçol uns camps de treball als quals venia el propi Lanza del Vasto.

—Com veien els francesos la vostra situació?

—A França m'he trobat molt ben recolzat. Penseu que a Europa hi havia com un complexe de culpabilitat en el sentit que havien permès que Franco estigués durant tant de temps. Sempre ens ajudaven i estàvem molt ben tractats. Això t'animava molt.

A partir de l'Arca vam prendre contacte amb un grup d'anarquistes no violents. Per a nosaltres va representar una bona aportació, ja que era l'acció no-violenta més radical i desvinculada d'espiritualitat. Per a nosaltres l'Arca era massa religiosa, on el component espiritual estava massa present. Les dues es complementaven molt, però

per a nosaltres, en aquella època, l'anarquista era molt més atractiva.

—La vostra opció no-violenta era entesa dins dels ambients que realitzaven lluita social i política a València?

—Bé, nosaltres com participàvem en totes les lluites i no hi havia massa gent, erem ben rebuts, però tanmateix ens miraven amb una mica de desconfiança. Penseu que el Partit Comunista aleshores tenia molta força. Tot això de l'antimilitarisme, de la no-violència... eren idees molt noves, amb força per aglutinar la gent; això generava suspicàcies, però tanmateix hi havia bona relació. Penseu que era l'època de la Guerra del Vietnam, de Luter King... tot plegat ajudava a fer entendre-les.

—Com vas decidir fer-te objector?

—Bé, nosaltres parlàvem, parlàvem però mancava una mica el motiu. És a dir: parlar d'objecció i no tenir cap objector era com una incongruència.

Primerament vam intentar connectar amb els testimonis de Jehovà, però és clar, aquests no volien escoltar res de lluita. Estaven convençuts que molt aviat vindria la fi del món i el que calia era esperar. Era un plantejament completament diferent del nostre. No podíem reivindicar l'objecció de consciència perquè no hi havia cap objector. Tots els nostres plantejaments estaven coixos. Vaig estar-ho rumiant molt de temps i vaig decidir de ser jo l'objector. Va ser una opció totalment personal.

—Tot plegat com ho vivies?

—A partir que optes per ser objector tens clarissim que necessites un grup de suport. Per aquest motiu, a partir d'aquell moment el grup de Barcelona i d'altres ens centrem en el tema de l'objecció i a treballar per fer el grup de suport. Vam veure que era una acció que pagava la pena concentrant l'acció no-violenta de tot l'estat en aquest afer, amb tota una campanya arreu d'Europa. Tres mesos abans d'entrar al servei militar vam realitzar una gira arribant fins a Suècia, explicant el que voliem fer i demanant el suport internacional.

Calia també una preparació personal molt forta, ja que entrava en un pou del que no sabia quan en sortiria. Vaig connectar amb gent que havia estat a la presó per tal que m'expliquessin la seva experiència, vaig començar a fer ioga, a tocar la flauta, a fer treballs manuals, a fer dejuni... a treballar i desenvolupar tota una sèrie d'eines que pogués fer servir en un espai reduït durant sis o set anys. Fins i tot em vaig fer un reconeixement psiquiàtric, ja que no sabia si podia resistir el que se'm venia a sobre, en situacions extremes, i també per documentar que entrava "normal" dins de la presó.

Quan entro a la presó per la meva objecció, ja hi havia arreu d'Europa tot un seguit de grups de suport. Havien estat preparant tota la campanya internacional amb l'Associació Internacional de Resistència a la Guerra, que tenia delegacions en totes les capitals europees.

—Explica'ns el procés...

—El moment clau seria quan entrés a la presó. Aleshores es faria una marxa internacional que partiria de Ginebra per anar a la presó de València. La idea era: si Pepe està a la presó per les idees que nosaltres també compartim, doncs nosaltres també hi hem de ser. O el posen en llibertat o ens posen a nosaltres a la presó com ell. La part simbòlica era una carta de l'Associació Internacional de Juristes de Ginebra —sempre havies d'utilitzar elements amb un ampli ressó internacional— adreçada al director de la presó perquè em deixés en llibertat.

Per altra banda, l'acció no-violenta en principi ha de ser pública. Però és clar, en un sistema repressiu aquesta acció dura el que triga en venir la policia i en aquest sentit no possibilitava

massa un ampli ressó. Tanmateix, una marxa a peu de Ginebra a València era una acció no-violenta pública que durava quaranta-cinc dies, amb tota la capacitat movilitzadora i de recolzament a l'estranger, de l'emoció de cada dia estar més a prop... Tot plegat sí que possibilitava aquest ressó que buscàvem. Quan es va arribar a la frontera no els van deixar passar i la policia els va esbatussar. Aquelles imatges filmades per les televisions van donar la volta al món amb un fort impacte mediàtic. Això feia molt de malt a la imatge del règim franquista de cara el turisme. Aquest va ser l'inici de la campanya.

—Quin va ser el teu primer pas concret?

—Inicialment no sabíem massa ben bé com fer-ho. Era important que des de bon començament s'hagués de reconèixer que jo era un objector i no pas una cosa estranya. Per això vaig fer el mateix que feien els testimonis de Jehovà. Quan em van donar la roba de militar vaig dir que no la vestia perquè era objector de consciència. En aquella època, com ja havien dos-cents testimonis de Jehovà a la presó, els comandaments militars tenien ordre que quan hi havia un cas d'objecció no el maltractessin.

—En tot això, l'entorn familiar com va reaccionar?

—Nosaltres érem una família nombrosa. La meva mare va morir quan jo tenia vint anys. El meu pare, notari, era una persona molt religiosa i força respectuosa amb nosaltres. Al meu pare li va costar bastant d'entendre-ho, però una vegada entés que el que feia

no era cap cosa dolenta, em va donar un suport estraordinari.

Per això, quan ara veig un insubmís li pregunto el que diu la seva família. Perquè en el moment que estàs a la presó l'únic vincle de relació i d'informació el tens amb la família i és molt important com reaccionin i l'actitud que tinguin. Perquè segons com, pot ser molt pitjor la família que la presó.

—Bé, comença la teva vida a la presó...

—Em fiquen a la presó de la caserna militar de València. Penseu que al servei militar el fet que algú no entri dins la roda i la dinàmica establerta crea als militars un greu problema. El pas de la vida civil a la militar és dur i si a més hi ha algú que manifesta públicament que no el vol fer, crea un clímax molt tens en tota la companyia Aviat, però, em van incomunicar traslladant-me a la presó Model de València.

L'entrada a la Model és molt dura. Més que la presó, el que impressionava era la brutícia i la misèria que hi havia. En tractar-se d'una presó de comuns, em trobava totalment sol, però poc a poc vaig anar fent amics i em vaig adaptar al medi.

—Per la teva desobediència militar et van fer un consell de guerra...

—Sí, a l'abril del 1971 em condemnen a quinze mesos de presó, i m'envien a la presó de Jaén. Aquella, però, era una presó de polítics. Era un altre ambient, tota una altra cosa. Allí hi havien les comunes de presoners, la dels vascos, la del PC i la dels altres, el rars (gent del PC-ML, anarquistes, despistats...).

La vida allí es passava molt ràpida. Haig de dir que no vaig agafar èpoques de lluita i el meu pas per aquesta presó va ser força tranquil.

A Jaén fèiem molt d'esport i hi havia un ambient totalment diferent del de València. Podies estar a la cel·la, al pati, a la biblioteca. Les cel·les estaven sempre obertes, cosa que a la Model no podia ser per por als robatoris, a les violacions, als problemes amb les drogues...

A Jaén teníem una biblioteca dels presos que estava molt bé, on tots els llibres que no es trobaven al carrer els podies trobar allí: el manifest comunista.... Allí vaig llegir molt. Molta gent entrava a la presó amb una formació mínima i sortien al cap d'uns anys "força preparats".

També fèiem molts cursets, de tot tipus. Per exemple, allí vaig rebre explicacions per part de la gent d'ETA de com fer bombes... Per dir-ho així, hi havia més llibertat que a fora. Com no et podien posar a la presó... tanmateix també hi havia llibertat perquè s'havia conquistat.

—Quina resposta donaven els grups de suport?

—Estaven molt actius tant els de dins com els de fora de l'estat.

Penseu que no sortia cap dirigent del règim a l'estranger que no es trobés amb pancartes i accions en favor de la meva llibertat: *Libertad para Pepe*. Festivals (Joan Baez a Holanda), accions al Talgo (pintades i encadenaments), als aeroports, a llocs emblemàtics... eren dutes a terme periòdicament per un col·lectiu de suport molt combatiu. A mi m'arribava tota aquesta informació per medi sobretot de les visites. A Europa tota l'acció del moviment d'objecció de consciència es va concentrar en donar suport a la que s'estava duent a terme a l'estat espanyol.

—En tota aquesta moguda eres l'únic que estaves a la presó?

—Sí, fins al mes de maig que entra un militant de la JOC d'Alcoi, en Jordi Agulló. També s'ha de dir que al poc temps va tenir lloc un fet molt curiós. En Juan Guzman, caporal de la marina, entra en crisi i deixa el servei militar de manera totalment espontània.

No sabia ni què era l'objecció de consciència. Per aquest fet m'imagino que hi ha hagut més gent abans que jo que ha tingut una actitud activa i conseqüent de rebuig a l'estament militar, però no hi ha hagut forma de poderho esbrinar. Molt possiblement, com no responia a cap acció organitzada com era la meva, es perdia en l'anonimat. Però amb en Juan Guzmán vam coincidir a la presó i des d'aleshores ja érem tres els objectors empresonats.

—Com reacciona el règim?

—El consell de ministres presenta un projecte de llei per intentar arreglar aquesta situació (reconèixer l'objecció religiosa, anul·lació de les condemnes en cadena), però paradoxalment els sectors de l'extrema dreta a les Corts Espanyoles el frenen rebutjant per primera vegada un projecte de llei presentat pel govern.

—Bé, acabes els quinze mesos a Jaén...

—I em convoquen novament a la caserna de València.

Nogensmenys, quan surto de Jaén ja sóc un objector reconegut. Aleshores, en comptes d'anar a la caserna, em presento en un barri humil de València a fer treball social. Aquesta acció l'havíem preparat. Enviem una carta al Capità General per conducte notarial comunicant-li que jo ja estava fent un servei a la societat i que no pensava fer el servei militar, fent-li saber el lloc on vivia. Com no dóna cap tipus de resposta (si un ho fa d'amagat no els preocupa), i com ja teníem previst, als quinze dies començo a fer una campanya pública, fent xerrades... Com tampoc deien res, vam publicar la carta a la premsa sortint a *La Vanguardia*. Als dos dies la policia em va venir a buscar.

—Aquesta vegada, però, ja ets desertor...

—Quan vaig tornar entrar a la presó Modelo vaig tenir una depressió molt forta. Possiblement anava massa confiat. La solució que vaig prendre va ser la de realitzar una activitat que m'ocupés gran part del temps. Va ser quan vaig treballar de fuster i acabar les assignatures dels estudis que em quedaven. Allí hi vaig estar quatre mesos.

Em fan un altre consell de guerra i em condemnen a un any de presó i acabar la mili en un batalló de càstig.

Aquest cop passo l'any de reclusió *a galeras*, la presó militar de Cartagena. Tot just entrar em trobo amb un pres polític que estava a l'oficina, el qual em va facilitar tot el necessari. Tanmateix, era una presó com les de Berlanga. M'explicaré: cada mes canviava el capità de la presó, per la qual cosa, de fet, el que portava la presó era aquest presoner polític. També cal dir que érem pocs presos. Allí teníem molta llibertat de moviments, i podíem rebre tot tipus de visites i paquets. Fixeu-vos que les escombraries les baixàvem nosaltres mateixos al carrer.

—La condemna del consell de guerra incloïa un batalló de càstig...

—Quan faltaven dos mesos per complir la condemna ens van portar en autobús des de Cartagena fins el Sahara. Això va ser tota una aventura. Anàvem de presó en presó fent etapes fins arribar a la destinació.

Allí havíem d'estar quinze mesos en un batalló disciplinari de la legió. Vaig connectar novament amb el company polític de Cartagena que també estava a l'oficina. Aquesta etapa, però, em va comptar com a servei militar.

—Durant tot aquest darrer temps, que se'n sabia dels grups de suport?

—Hi va haver una aturada després d'un procés de lluita tan fort de dos anys. També el fet que no s'hi incorporés cap més objector va ser motiu d'un cert estancament.

—Tornes a la "vida civil".

—L'exèrcit havia acabat amb mi però jo encara no he acabat amb ell.

A l'any 1974 fem un salt molt important, passant de l'objecció individual a l'objecció en grup. A partir d'aleshores hem vaig dedicar a buscar gent per fer un grup d'objecció. Durant un any vaig estar donant xerrades per tot Espanya, preparant grups per l'acció nova. El grup de can Serra on hi era en Martí Olivella (vegeu *Via Fora!!* núm. 47). va intervenir de ple en aquesta nova etapa. L'estratègia era preparar grups, un grup que entra a la presó i un altre que està de suport. Es tractava de no dependre només d'una persona. La meva tasca era transmetre la meva experiència a aquesta nova gent.

—I arriba l'amnistia...

—Molt aviat veig que la meva funció ja ha estat realitzada (existien grups de suport per tot arreu, Andalusia, València, Barcelona, Bilbao...) i ja ho deixo. De fet la meva idea de vida era viure en comunes agrícoles que desenvolupessin l'agricultura ecològica. I és a partir d'aquest moment que començo a buscar-ne. Prèviament, però, vaig anar a preparar-me a una escola agrària de post-grau a Montpeller que feia desenvolupament rural.

Aquesta decisió personalment em va anar bé, perquè en aquells moments necessitava una mica trencar amb tota aquella dinàmica tant forta i de tants anys.

Després de diversos intents i d'anar buscant arreu de l'estat, ens assabentem de la lluita per salvar Gallecs, al Vallès, i ens incorporem a aquest moviment, instal·lant-nos a Can Mayol. Allí vàrem estar dos anys.

—Pel que dius, és força difícil reeixir amb èxit amb un projecte d'aquest tipus...

—Arriba un moment que la gent ens barallem. Diversos poden ser els motius que fan que un projecte comunitari d'aquests tipus sigui molt difícil i que surti bé: el fet que fos una certa moda això de les comunes, perquè era relativament fàcil ja que estava a prop de Barcelona... De fet, realment és molt difícil viure en comunitat. Dels grups que vàrem començar experiències comunitàries únicament aguanten la gent de Lacabe a Navarra. I allí un element clau que pot fer que l'experiència encara funcioni és el fet que es tracta d'un matriarcat. No sé...

També s'ha de dir que per part de la gent que ha passat pel moviment de la insubmisió és força habitual la seva implicació en comunes rurals, ja que hi havia una sensibilitat ecològica i alhora una sensibilitat de viure en comú. I això naturalment només es pot fer en el camp.

A Gallecs al final també ens vam barallar. Uns van anar a viure al Bosc i uns altres vam anar a viure a Barcelona. I aleshores vaig començar a cercar feina. També em va coincidir en un moment familiar amb una filla...

—Aleshores entra en escena Torre Marimón...

—Sí. Em presento per treballar en aquesta escola de formació professional agrària al Vallès Oriental. Quan vaig entrar, tenia una quarantena d'alumnes i havia estat a punt de tancar per manca d'alumnat. Aquell moment coincideix amb el canvi polític i la Diputació decideix jugar fort per potenciar-la i dinamitzar-la. Penseu que es tracta d'una finca de 112 hectàrees. Entrem tot un grup de professors joves i ens hi impliquem intensament, transformant-la en quatre anys en una escola puntera, amb més de cent vuitanta alumnes, agricultura ecològica, activitats extraescolars...

Tanmateix, al cap d'uns anys la Diputació decideix tancar-la al·legant uns motius que encara a hores d'ara no els tenim gens clars. Aquest fet originà tot un seguit de protestes. Penseu que érem una escola amb més sol·licituds que places a ofertar i que tots els

nois sortien preparats i amb feina assegurada. Aquest fet m'ha suposat un gran disgust personal.

—En quina situació veus la insubmisió actualment?

—Avui per avui hi ha tres-cents insubmisos a la presó. La majoria estan en tercer grau i una seixantena en segon grau i uns tres mil processats. És a dir, tres mil joves que estan disposats a prendre el relleu de la presó. El govern els ha criminalitzat i denunciat com a gent perillosa. És molt important fer campanyes de sensibilització i de denúncia d'aquesta situació. És molt greu que el 1996 hi hagi tres-cents joves a la presó perquè no volen aprendre a matar i a destruir i n'hi hagi tres mil més disposats a rellevar-los.

S'ha de dir també que la insubmisió ha tingut un defecte, i és que ha estat poc pedagògica i s'ha enfrontat als objectors. De fet, la meva feina ha estat sempre intentar unificar objecció i insubmisió. Els insubmisos veuen els objectors com a conformistes, com a forma d'instal·lar-se en la societat. Una part de raó tenen, perquè l'objecció, des del moment que està reconeguda legalment, no té força. Evidentment que és una forma de no anar a la mili, però socialment no aporta gran cosa, a no ser que sigui un objector actiu, que lluita en contra del militarisme, que participa en campanyes, que lluita per una societat pacífica... Si a més a més es té en compte que el servei civil és més llarg que el militar, és molt comprensible que un jove que no vol fer la mili també es negui a acceptar un càstig.

—Pot ser que d'alguna manera s'hagi desvirtuat la idea inicial d'objecció?

—De fet, els que són objectors són els insubmisos. Els altres accepten una llei. Perquè hem de tenir en compte

que un objector és la persona que no accepta una llei que l'obliga perquè és més important la seva consciència. Jo respecto molt els objectors, però considero que han de fer més coses. La prestació social substitutòria és un càstig perquè no vols aprendre a matar i a destruir. Això implica una societat al·lucinant. Una societat que castiga el jove que no vol aprendre a matar i a destruir. Vivim en una societat violenta, basada en els drets de conquesta. En una societat que va cap al suïcidi col.lectiu que és la bomba atòmica, les armes bacteriològiques...

No es tracta només de fer objecció. Hem de canviar de cultura. D'una cultura de mort a una cultura de vida. Hem d'arribar a una societat en la que matar sigui una cosa tan impensable que ningú s'atreveixi a fer-ho.

—Quin és el futur de la insubmissió?

—Es una lluita guanyada, tant a nivell popular, com ètic, com social. Manca guanyar-la a nivell jurídic i polític. Més de la meitat del jovent ja no vol anar a la mili.

—Amb l'aparició de l'exèrcit professional ha canviat radicalment el panorama...

—Hem de crear un debat ampli. Quina defensa volem, per defensar quina cosa, de quina manera.. i anar introduint la reducció de les despeses militars, passar d'una defensa ofensiva a una defensiva, introduir la defensa popular no violenta... Penseu que en aquests moments no hi ha exèrcit que es pugui defensar d'un atac nuclear.

—I la imatge de l'exèrcit pacificador?

—Com pot ser un exèrcit pacificador? Estem vivint una hipocresia absoluta. Fabriquem armes, les venem, es mata la gent, i portem exèrcits per pacificar i ONG perquè cuidin la gent i els donguin aliments... El que cal és fer una societat pacífica i dedicar les energies i els diners al desenvolupament. Penseu que la cultura de l'obediència és perillosíssima. Si tenim consciència, per què hem d'obeir? Les persones raonem, tenim consciència i per tant actuem racionalment.

Per això, si no volem ser submisos, hem de ser insubmisos.

àngels, Eugeni Chafer, Joan-Ramon Gordo.

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na.....
Adreça..... Telèfon.....
Població..... Comarca.....

☐ Em subscric a "VIA FORA!" (1.400,- pessetes/4 números)
☐ Vull rebre el nº de "VIA FORA!" (400,- pessetes)
☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000,- pessetes/trimestre)
☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500,- pessetes/trimestre)
☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (2.000,- pessetes/trimestre)
☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (pessetes/trimestre)

Forma de pagament
☐ Gir postal
☐ Domiciliació bancària (preferentment Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona)
☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura

ASSOCIACIÓ CULTURAL

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms _____

Caixa/banc _____

C/C ☐☐☐☐ ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Adreça _____

Població _____ Comarca _____

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/ a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva col.laboració.

Data Signatura

Associació ENLLAÇ, Apartat de correus 85 E-08291 Ripollet (Vallès Occidental)
Telfs. 692 51 83 - 692 66 55 - 897 43 05 e.mail: mon@bcn.servicom.es

L'Administració facilita, a l'abast de tothom, una informació sobre:

- normes, competències, tràmits, permisos, preus, reclamacions
- subvencions, beques, ajuts, préstecs
- concursos, premis, cursos, activitats diverses
- organigrama (titulars, organismes, funcions, adreces, telèfons, fax...)

315 13 13

Telèfon obert

i sobre qualsevol altra qüestió que sigui competència de la Generalitat de Catalunya

Horari: de 9 a 19 h de dilluns a divendres

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es
Internet: http://www.gencat.es
Teletext: Teleservei de TV3
Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

Generalitat de Catalunya

ENHAVO **CONTENTS**

Cefartikolo **3** Editorial

Kubo: ĉu socialista muzeo aŭ socia laboratorio? **4** Cuba: "socialist museum" or social laboratory?

La plej bona rimedo kontraŭ la krizo: disdividi la gajndjn. **21** The best remedy to crisis: Sharing income.

La Merkato de la Tero. **42** The World Market.

La Kolektivo Ronda. **43** The Collective Ronda.

3CE. Pamfleto 1: Reciproka kredito. **46** 3CE. Pamphlet no. 1: Mutual credit.

La Ya Wananchi-programo. **48** The programme Ya Wananchi.

Konversacio kun Pepe Beúnza **51** A talk with Pepe Beúnza

Via fora!! *núm. 52 Tardor del 1996. Preu venda: 400 ptes.*

Edita: Associació **enllaç**. Apartat de Correus 85, 08291 RIPOLLET (Vallès Occ.), telèfons: 692 51 83 - 692 66 55 i al CENTRE DE CULTURA, Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-rubí (Alt Penedès), telèfon: 897 43 05.

Podeu reproduir qualsevol article sempre que sigui de manera íntegra, però us agrairiem que en fessiu constar la procedència.

Via fora!! és composada electrònicament per membres de l'Associació comptant amb la col·laboració d'Ecoconcern i Servei de Secretaria S.A. i Imprés als PP. CC. a "La Impremta" (el Prat de Llobregat), amb paper ecològic *Biotop 3* de 100 grams pel que fa a l'interior i cartulina ecològica *Magnosttar* de 200 grams pel que respecta a les portades.

D.L. B-13.925/1984 I.S.S.N. 0214-672X.

Via fora!! és membre de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català APPEC.

Aquest número de la *Via fora!!* és fruit del treball de: Eugeni, àngels, Joan-Ramon Gordo, Keshava, Agustí Nicolau, Jaume Sobrevals, Milagros Vallès i Lluís Vàzquez.

També han col·laborat en les traduccions: Ramon Llop, Llibert Puig, Mercè Castany, Alice Baumann i l'Associació Catalana d'Esperanto.

La fotografia de portada és de Miguel Sánchez.

Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona.

Les il·lustracions són de Fina Sala i Eva Virgili.

Editorial	***De com ens arriba la informació.***	*3*
Altrament	***Cuba "Museu socialista" o laboratori social?.*** Juan Antonio Blanco Gil.	*4*
	Robert Owen. El millor remei a la crisi: compartir els guanys... Jean-Pierre Chanteau.	*20*
Reus, París, Londres...	***El Mercat de la Terra .*** Jerry Moles.	*26*
Cada terra fa sa guerra	***El Col·lectiu Ronda.*** Jordi Pujol i Moix.	*30*
L'alternatiu	***3CE. Pamflet 1. Crèdit Mutu.***	*38*
	El Programa Ya Wananchi (I)	*45*
Relligats	***Els intel·lectuals i la ideologia nacional*** Xavier Filella.	*55*
A la intempèrie	***Conversa amb Pepe Beúnza***	*57*

enllaç